

Pedagoginės
Aktualijos
Piličiausko
Akimis

Nr. 37

Auklėjimas ir Saviaukla humanizmo ir krikščioniškų vertybių erdvėje tai – Jis ir Ji... Būtent jų sąveika ir dermė Žmogui tiesia nuostabaus grožio Gyvenimo kelią... Tokios, Palaimingos, būties suradimo laikas yra atvirkščiai proporcingas Ieškančiojo IQ, oėjimo šiuo keliu trukmė yra tiesiai proporcinga Žygeivio IQ...

2009 m. kovo 1 d.

PAPA-37

Dvi medalio pusės – tai kreipimasis į Tave, gerb. Kolega, kviečiantis įsivaizduoti netolimą mūsų Mokyklos situaciją, kurioje galima prognozuoti tiek malonių pasiekimų, tiek ir nerimą keliančių išvalgų. Kaip pastarųjų išvengti? Kaip jas amortizuoti, idant jų poveikis duotų mažiau žalos tautos švietimui, būtų mažiau skausmingas jos vaikams? – Atsakymai į panašius klausimus ryškėja šiame kreipimesi, kuris drauge yra ir Redaktoriaus sveikinimas–linkėjimas artėjančio Pavasario ir Kovo 11-osios proga.

Aktualijų skyrelyje talpinama pirmoji publikacija Tėvai – ugdymo partneriai, arba „Kur du stos, visados...“ Temos pasirinkimą lėmė nauji strateginiai švietimo kaitos ketinimai – siekiamybė prigimtiniais ugdytojams – Tėvams suteikti kur kas didesnes teises ir atsakomybę puoselėjant Vaiko asmenybės vertybines nuostatas. Jeigu Ministerijai užteks tvirtos valios įgyvendinti tai, kas numatyta Penkioliktosios Vyriausybės veiklos programoje, tai pedagogai (konkrečiai,- klasių auklėtojai) turėtų jausti didelę atsakomybę,- ieškoti būdų ir galimybių, leidžiančių puoselėti šių ugdymo partnerių sąmoningumą, didinti jų pedagoginį išprusimą ir pan. Būtent todėl privalėtume apie šią siekiamybę vis dažniau galvoti,- laikyti ją kūrybinio mąstymo lauke, prie jos artėti patiems ir raginti kolegas.

Rubrikoje „Praktikumai“ kaip visada pateikiama L.Navickienės pedagoginės patirties dovana klasės auklėtojui. Šį kartą ji parinko iš žinomos knygos „Grožio ir Gėrio link“ 3.1.5. temą: Pagarba tautinei heraldikai – Tautinei giesmei, Herbui ir Vėliavai. Tautinio rūbo reikšmė. Auklėtojas, bendraudamas su ugdytiniais, galės pasitelkti pateikiamą iliustracinę medžiagą: S. Karalienės dailės reprodukciją „Prasmės“, L. Navickienės situacinius dialogus „Generalinė repeticija“, „Žodžiai“, „Kiek kainuoja garbė?“, „Pasipuošė“ ir A. Navicko Intermezzo „Pokalbis su savimi“ (CD nr.30). Linkime sėkmės šią dovaną panaudojant Jūsų klasės renginiuose, skirtuose Kovo 11-ajai paminėti.

Skyrelyje Žiniasklaida – pagrindinė šių dienų asmenybės auklėtoja nuolatinė jo autorė S. Karalienė straipsnyje „Aš, kitas „Aš“ ir žiniasklaida“ džiaugiasi grupele žurnalistų, išdrįsusių kritiškai pažvelgti į kolegas ir jų darbo rezultatus, ir tikisi, kad ši iniciatyva privers žiniasklaidos atstovus susimąstyti ir pasukti pozityvinės informacijos sklaidos link.

Rubrikoje Renginiai paramos fondo „Polihimnija“ prezidentas prof. A. Petrauskas kviečia atvykti į akademinio jaunimo šventę – IX-ją Lietuvos vidurinių mokyklų (gimnazijų) mišrių chorų konkursą, skirtą Lietuvos Tūkstantmečiui paminėti, „Dainuok ir keliauk-2009“.

Pedagogų švietimo centrų ir bendrojo lavinimo institucijų vadovai, klasių auklėtojai ir dalykų mokytojai, mokiniai ir jų tėvai galėtų atkreipti dėmesį į skyrelį Siūlome. Čia pateikiamas sąrašas aktualių temų, kurias lektoriai galėtų realizuoti seminarų, paskaitų ar pamokų forma.

Nuoširdžiai –

Albertas

2009 m. kovo 1 d.

DVI MEDALIO PUSĖS

Gerb. Skaitytojau, Mielas Kolega,

ši kartą norėčiau Tave pakviesti į treniruotę – pamankštinti savo snūduriuojančius (galbūt?) mąstymą ir vaizduotę. Taigi: pabandykime pažvelgti į artimiausią mūsų profesinės veiklos perspektyvą, prieš akis turėdami konkrečias Penkioliktosios Vyriausybės pastangas reformuoti švietimo sistemą¹. Tuomet (suprantama, jeigu Švietimo ministro ryžtas neišblės...) tikėtina, galėtume išivaizduoti tokią malonią mūsų ateities (netolimos?) situaciją. Arba, kaip sakoma, „pirmąją medalio pusę“ (Taip taip, Tamsta teisingai įtariate,- bandysime išivaizduoti ir antrąją Mokyklos būties pusę...) Taigi, galime pasidžiaugti ateities Mokykla, kai:

- iki minimumo sumažintas (optimizuotas) visų rūšių popierizmas (kaip žinia, pradžia jau padaryta...), kankinančiai žlugdęs mūsų profesinę veiklą ir jos efektyvumą (ateities kartos nepatikės, kad Mokykloje kerojo tokios klaikios jo džunglės...);
- išmintingai padidinti mokytojų atlyginimai (tolesnis jų didinimas jau keltų pagrįstą kitų visuomenės sluoksnių pasipiktinimą...);
- normalizuoti pedagoginiai krūviai (pavyzdžiui, rytdienos pamokoms mokytojas ruošiasi mokykloje, o šis laikas deramai apmokamas...), todėl namuose atsiranda galimybė paimti į rankas naujausią poezijos tomelį (o, ir kas be ko, pakalbinti nuosavą, šviežio pienelio duodančią karvutę...);
- integruotų neįgaliųjų ugdymui klasėje mokytojas turi pagalbinką – asistentą, todėl kiti mokiniai (ir jų tėvai) nejaučia nuoskaudos specialiųjų poreikių vaikui, atimančiam „liūto dalį“ laiko ir mokytojo dėmesio...;
- pedagogai džiaugiasi oficialia ilgiausių atostogų galimybe (mat, bus įteisinta jau šiuo metu kai kuriose mokyklose taikoma patirtis – mokinių savaitės atokvėpio metu mokytojai namuose ruošiasi būsimoms pamokoms, apmąsto virtualaus dalyko „Pažink save“ temas, konsultuoja geranoriškai nusiteikusių „probleminių“ mokinių tėvus...);
- ir t.t., ir pan.

Mieli Kolegos, sutikime, šis kol kas fantastinis vaizdelis nėra jau toks nerealus. Drįstu teigti, kad (jeigu neįvyks globali socialinė griūtis²...) daugelis būsime įvykusių panašių malonių pokyčių liudininkai. Tikėkime. Todėl belieka palinkėti kantrybės – išlaukti ir ramiai pakelta galva išgyventi dabartinius Mokyklai ir Mokytojui sunkius laikus... Nors, antra vertus, dėl „sunkių laikų“ pabaigos optimizmo tikimybė maža. Bent jau man taip atrodo... Ir tai – dėl minėtosios „kitos medalio pusės“, kurios neturėtume užmiršti. (Juoba, liūliuojami rožinių gražios ateities perspektyvų.) O jos spalvos kur kas niuresnės, nors jų realumas – akivaizdus. Taigi, toliau aktyvinkime mūsų mąstymo ir vaizduotės galias.

Ar regite štai tokią situaciją: Mokytojo profesinės veiklos sąlygos, kaip minėta, jau optimizuotos, tačiau jauni mokytojai į mokyklą dirbti neina... Kodėl? – Atsakymą nesunku išivaizduoti, nes apie priežastis PAPA numeriuose jau daug kartų rašyta³. Todėl jas pra-

¹ Žr. : „Tai, apie ką svajojame, jau turime...“ // PAPA-36.

² Žr.: „Naujametis palinkėjimas“ // PAPA-35.

³ Čia tik pateiksiu Vilniaus licėjaus direktoriaus Sauliaus Jurkevičiaus nuomonę, išsakytą nacionaliniame mokytojų forume (Kaunas, 2007 12 15): „Lietuvos mokyklose – karo padėtis. Lūžta kaulai, liejasi kraujas, klesti patyčios ir smurtas. <...> Šiandien ne tik svarbu kelti mokytojų atlyginimus, bet ir garantuoti psicholo-

leiskime. – Pasekmė? – Ji pakankamai nemaloni. Žinant, kad dabar mokyklose dirba per 80% mokytojų, kurie jau yra pensinio amžiaus arba prie šios ribos artinasi, tai ryškėja štai tokia situacija:

- Gamta pamažu – lėtai, bet be gailėsčio pasiima dabartinius ištikimuosius riterius – mokytojus senjorus;
- jaunimui, baigusiam universitetus, mokykla, kaip žinia, dažnai asocijuojasi su beprotamiu, todėl jie mielai tenkinasi tik aukštąjį pedagoginį išsilavinimą liudijančiu diplomu (o, pamatę mokyklos pastatą, jį „iš tolo peržegnoja kaire ranka“ ...);
- baltarusiai, kiniečiai ar libaniečiai mokytojai, tikėtina, norėtų „nors už menką atlygį leisti laiką“ mūsų mokykloje, bet nemoka valstybinės lietuvių kalbos...

Taigi, perspektyva – Mokykla be mokytojų? Lietuva be „liktarnų“? Šie klausimai nenoromis kelia dar vieną – esminį. Būtent, kas šioje artejančios visuotinės tamsos grėsmėje ištars: „Tebūnie šviesa!“? Kitais žodžiais, kas nurodys išeitį iš besiformuojančios situacijos ir suteiks vilties kibirkštėlę?

Akivaizdu, sunku bus pateikti receptą senjorų ilgaamžiškumui padidinti... Svetimtaučių kolegų pagalba – dėl suprantamų priežasčių – taip pat džiaugtis neturėtume... Mokytojus galima būtų pakeisti ginkluotais policininkais, tačiau jau dabar jaučiame gėdingą faktą: Europos Sąjungoje neseniai pirmavome šių pareigūnų kiekiu 1000 šalies gyventojų... (Būtų įdomu, mielas Kolega, patreniruoti mūsų mąstymą ir vaizduotę tokia tema: „Policinė Lietuvos mokykla: demokratinių ir tautinių vertybių ugdymo galimybės“, tačiau šią treniruotę atidėkime tolesniam laikui.) Taigi, atrodo, šiandien išlieka vienintelė išmintinga viltis – pritraukti Lietuvos jaunimą, o tai reiškia – pašalinti pagrindinę priežastį, dėl kurios Mokykla jų vaizduotėje primena beprotnamį⁴. Taip priėjome „generalinį klausimą“: *kaip ir kokiū būdu galėtume iš mūsų mokyklų išguiti „Drausmės problemą“?*

Čia, matyt, privalėsiu (to tikrai nenorėdamas) nuliūdinti gerb. Kolegą, siūlantį sugriežtinti įstatymus, reglamentuojančius mokinių elgesį, rekomenduojantį mokyklose įvesti policininkų etatus, įrengti vaizdo kameras, mokytojus aprūpinti kalašnikovais ir pan. – Taip, šios priemonės kai kuriose (pasaulio) ugdymo institucijose jau naudojamos, bet jomis neturėtume žavėtis, nes tai akivaizdus kelias į visuomenės dehumanizaciją, mokyklos išsigimimą sužvėrėjusių dvikojų fermos link, prievartos, kaip svarbiausio metodo ugdymo procese išsigalėjimą ir kt. (Čia galėtume „pakabinti“ ir palikti reikšmingą klausimą, primenantį jau minėtą „treniruotės“ temą: ar įmanoma įsivaizduoti, kaip tokiose „fermose“ ugdysime laisvus demokratinės visuomenės piliečius?

Porą sakinių apie teisinių aktų galimybes. Taip, jie labai reikšmingi, bet labai dažnai... liudija jurisprudencijos bejėgiškumą⁵. Ir dar. Linkėčiau pagaliau patikėti: drausmė pamokoje tai – jokiū būdu ne ugdymo tikslas, o *natūrali ugdymo atmosfera*, liudijanti humanistinių santykių kokybę, kuri apbūdina konkretaus mokytojo ir mokinių sąveiką. Štai ir vis-

---

ginį ir net fizinį jų saugumą. Tai viena iš pagrindinių priežasčių, kodėl krinta ugdymo kokybė ir jauni pedagogai neina į mokyklą“ (*Dialogas*, 2007 12 21).

⁴ Apie tai buvo rašyta publikacijose „Muzikų rūpesčiai ir godos“ // PAPA-29, PAPA-30.

⁵ Žinome, kad veikia Seimo priimti rūkymą reglamentuojantys teisės aktai, draudžiantys ugdymo institucijose rūkyti ne tik mokiniams/studentams, bet ir mokytojams/dėstytojams. Tačiau realybė nuo siekiamybės kol kas labai nutolusi. Pavyzdžiui, daugelis pamename, kaip Vilniaus meras Juozas Imbrasas, neapsikentęs įgrisusių vaizdų ir gyventojų skundų dėl rūkančių mokinių (prie mokyklų ar gyvenamųjų namų pasienių), pasiūlė idėją – mokyklose įrengti rūkomuosius (*Vilniaus diena*, 2008 m. gegužės 20 d.). Čia pravartu prisiminti: įstatymų vykdymą gali garantuoti tik autoritarinis valdymas (diktatūra) arba ... demokratinės valstybės piliečių sąmoningumas. O šių, viena kitą neigiančių sąlygų, kaip žinia, neturime...

kas. Todėl sunku įsivaizduoti situaciją, kad įstatymas įpareigotų paauglį *besąlygiškai mylėti ir gerbti kiekvieną mokytoją*. Sunku todėl, kad demokratinės valstybės pilietis *privalo* turėti savo nuomonę ir ją reikšti⁶. (Tiesa, labai pageidautina, kad šis pilietis savo poziciją gebėtų išsakyti liudydamas asmeninę kultūrą ir pagarbą žmogui...) Todėl čia belieka priminti banaloką tiesą: *Mokytojas mokinių pagarbą ir meilę privalo pelnyti sąžiningu darbu, pareigos atlikimu, pagarbos ir meilės vaikui liudijimu, dvasingai turiningomis pamokomis*⁷...

Kokių konkrečių veikslių planą šiandien galėtume rekomenduoti minėtos siekiamybės įgyvendinimui? – Priemonių tikrai turime. Jos priešingai gausioms auklėjimo teorijoms (kurios dažniausiai „puikiai veikia mažuose kabinetuose, bet skęsta didžiuliuose praktikos baseinuose“) yra išbandytos ir veiksmingos. Keletą čia paminėsiu.

Mielas Kolega, integruokime į ugdymo turinį naują mokymo dalyką „Pažink save“ (kurio mokinio pamokų tvarkaraštyje šiuo metu nėra ir, manau, nebus ateityje...). Tai ugdymo turinys, privalantis būti Ugdytojo galvoje, ir kuris būtų „dalijamas“ vos ne kiekvienoje pamokoje, skiriant tam tikslui 5–7 minutes laiko. Tai pedagoginės miniatiūros, kurių tematika – kuo įvairiausia: gyvenimo tikslas ir prasmė, meilė ir pagarbą žmogui bei gyvybei, aukojimasis artimui ir jo atjauta, ištikimybė humanizmo ir dvasingumo principams ir t.t., ir pan.⁸ Tokios „dvasingumo dovanėlės“, kaip minėjau, atima kelias minutes brangaus pamokos laiko, tačiau akivaizdžiai kelia mokytojo autoritetą ir didina dalyko (fizika, lietuvių k. ir kt.) reitingą. Todėl vaikas namuose kur kas mieliau į rankas ima to dalyko vadovėlį, rodo sąmoningumą atlikdamas namų užduotis... Kitais žodžiais, pamokoje sugaištas laikas keleriopai kompensuojamas savarankišku mokinio darbu (pedagoginio paradokso pavyzdys: 5' = 90'...) Todėl nuoširdžiai linkiu kurti *asmeninę „Pažink save“ versiją ir šiam bandymui skatinti savo kolegas*.

Toliau. Linkiu vadovautis sėkmę garantuojančiomis *pedagoginio dvasingumo (PD)* nuostatomis, kurios liudija ugdytojo *meilę (M)* kiekvienam mokyklos bendruomenės nariui, ir teikiančioms labai svarbią *išmintingų reikalavimų (IR)* teisę. Būtent ši profesinės veiklos formulė (PD = M + IR, kurią, tikiu, žurnalo skaitytojai pamena) užtikrina palankią pedagoginės sąveikos atmosferą, leidžia išvengti diktatoriško ar autoritarinio bendravimo pavojų, puoselėja ugdytinių pagarbą mokytojui ir pan. (Beje, tuo pačiu akivaizdžiai šalina būtinybę plėtoti įstatymų, palaikančių mokinių drausmę pamokoje, būtinybę...)

Linkiu taip pat organizuoti su mokiniais pokalbius apie Grožį ir Gėrį, kurių jau akivaizdžiai yra pasiilgę mūsų ugdytiniai. Tuo tikslu išnaudokime klasės valandėles (be kita ko, pasinaudodami ir PAPA spausdinamomis Praktikumų temomis iš gerb. Skaitytojui žinomos „Klasės auklėtojo knygos...“). Pozityvi socializacija, prisodrinta pedagoginio dvasingumo nuostatomis, gali daryti stebuklus! Svarbu tik tai, Mielas Kolega, kad Tavo paties gyvenimo būdas atspindėtų Tavo diegiamą filosofiją: Tu turi ne tik sakyti, *kaip turėtų būti*,

⁶ „Klausau, kaip studentai ministrui G.Steponavičiui į akis tiesą (aišku, savo) režia, ir širdis sąla,- mes, dabartinių penkiasdešimtmečių-šešiasdešimtmečių karta, tokios drąsos nė slapčiausiose svajonėse negalėjom įsivaizduoti. Kad ir kokiam profsąjungos veikėjui tiesiau paprieštaravus po visokius *partkombiurus* taisyti imdavo, o kartais ir su vilko bilietu iš aukštosios išspirdavo. O štai dabar – sėdi prieš ministrą trys studentai <...> ir kala jam į kaktą: „Kodėl atsisakote pateikti aukštojo mokslo reformos padarinių analizę? Vienur jūs vadovaujate laisvosios rinkos dėsniais, kitur – griežtu administravimu,- kodėl? <...> Jūs sakote netiesą – alternatyvus aukštojo mokslo reformos projektas yra įteiktas Vyriausybei...“ – ir panašiai. Ministro patarėjams skruostai ima rausti, o studentai net neužsikerta. Man patinka demokratija!“ (E.Tervodytė. *Reforma ir demokratija.// Dialogas, 2009 m. vasaris 20 d.*).

⁷ Tikiu, kad šios pergalės vaisiais netruks džiaugtis ir Ministras...

⁸ Kolegos, su kuriais bendraujame seminaruose, turėjo progos įsitikinti tokių „miniatiūrų“ patrauklumu, paprastumu ir prasmingumu...

kaip reikėtų daryti, bet ir pats *privalai taip gyventi*. Mat filosofija, be kita ko, turi ieškoti atsakymo į klausimą: kaip reikia *būti*? Tačiau žinokime: vienas gramas praktikos yra daug vertingesnis už tūkstantį tonų abejotinos vertės apipelijusių teorijų, apgailėtinais tūnančių bibliotekų lentynose. Kitais žodžiais, Filosofija turi būti kuo arčiau gyvenimo, kuo labiau praktinė. Kalbėjimas negali būti tuščias. Na ir kas, kad tu gali kelias valandas nesustodamas kalbėti apie sunkiai protu suvokiamus dalykus, vartodamas sudėtingus išsireiškimus, jei po viso šio monologo nesugebi atsakyti į klausimą: „O kas iš to?“⁹.

Ir pora patarimų-prašymų... Mielas Kolega, jeigu jau įtikėjai pozityvios socializacijos, grindžiamos pedagoginio dvasingumo nuostatomis, privalumais ugdymo procese, ženk dar vieną svarbų žingsnį savos asmenybės tobulėjimo linkme: *puoselėk savyje nepaprastai reikšmingus altruizmo daigus*. O tai reiškia geranorišką dalijimąsi profesine patirtimi su savo kolegomis, ugdymo partneriais. Dovanok jiems pedagoginius deimančiukus, gludintus Tavo ilgų ieškojimų ar spontaniškų atradimų metu: padaryki pranešimą savo mokyklos kolegoms, parenki pokalbį mokinių tėvams – ugdymo partneriams, pasidalinki laimėjimų džiaugsmu su PAPA skaitytojais... „Vardan tos Lietuvos...“ užmirškime puikybę ir egoizmą. Ieškokime kelių ir būdų, kad mūsų Mokykla ne artėtų prie atmosferos, būdingos *pravieniškių* bendruomenių nariams, bet taptų dvasingumo sklaidos židiniu. Būtent todėl ir kviečiu į talką pastovius PAPA skaitytojus.

□ □ □

... Išaušo Tūkstantasis Lietuvos pavasaris. Teatneša jis Dvasinį atgimimą mūsų Tautai ir Valstybei. Teužlieja Kovo 11-osios Dvasia mūsų Mokyklą – Mokytojų, Mokinių ir jų Tėvų sielas. Pavasaris – Gamtos atgimimo metas... Sunkmetis – puikiausia proga Dvasiniam mūsų visų Atsinaujinimui! Išnaudokime šią unikalią progą!

□ □ □

Mielas Kolega, kuo geriausios pedagoginės kloties restauruojant „antrąją medalio pusę“, be kurios netenka prasmės ir pirmosios viliojantis grožis.

Nuoširdžiai

Albertas

2009 m. kovo 1 d.

Atgal

---

⁹ Ar ne dėl šios priežasties „paskendo“ diktatoriškai 7 dešimtmečius puoselėta sovietinė socializmo teorija?

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Aktualija

TĖVAI – UGDYMO PARTNERIAI, arba „KUR DU STOS, VISADOS...“

Žinodami Penkioliktosios Vyriausybės įsipareigojimus švietimo reformai (konkrečiai, kad už švietimo kokybę atsako ne tik Mokykla, bet ir Šeima¹⁰) privalome galvoti apie tai, kokie nauji uždaviniai artimiausioje ateityje laukia mokytojų. Juk, sutikime, būtent mes, pedagogai, privalėsime puoselėti tėvų sąmoningumą ir pilietinį aktyvumą, jų strateginio mąstymo kryptingumą, turiningumą ir kultūrą.. Neabejotina ir tai: kuo greičiau šią siekiamybę mums pavyks įgyvendinti, tuo greičiau sulauksime aki-vaizdesnių švietimo kaitos pokyčių. Todėl belieka patiems sau palinkėti ištvermės, geranoriško kūrybiškumo ir deramos altruistinės pagalbos.

Apmąstymus, orientuojančius Ugdytoją – mokytojus ir tėvus – švietimo principų kaitai, modeliukime atsakydami į konkrečius klausimus. Būtent tokia tiesos ieškojimo forma palengvins mums patiems augti – sąmonėti, brandinti naujas idėjas.

1. Kodėl reikalingi Tėvai – ugdymo partneriai?

Žinant šių dienų Mokyklos situaciją („lūžta kaulai, liejasi kraujas...“,- žr. šio numerio Sveikinimą–linkėjimą) tai, ko ge-

ro, pats lengviausias klausimas, į kurį turėtume atsakyti. Mat, mokytojas be tėvų pagalbos, palyginti, dar nesunkiai gali jų vaiką mokyti, tačiau auklėti – ypač sunku. O tuo atveju, kai šeimoje diegiamos vertybės esmingai skiriasi nuo mokykloje puoselėjamų programinių nuostatų, kryptingas vaiko asmenybės auklėjimas tampa neįmanomas. Pateiksiu porą pavyzdžių.

... Lankantis vienoje „pakrūmių“¹¹ mokykloje, kurioje mokytojai ugdymo procese praktiškai neturi jokių drausmės sunkumų, nustebino „vienintelė problema – keturi mokiniai rūkoriai“. Į klausimą „kodėl?“ (beje, išduodantį mano nuostabą, ir liudijantį mielių kolegų profesinį bejėgiškumą) sekė nuoširdus atsakymas: „Šių paauglių tėvai prašo palikti jų vaikus ramybėje, nes namuose kartu su jais rūko...“

Kitas pavyzdys. Mokykla lengviau atsikvėpė: pagaliau jos keturiolikmetis „Tomas“, ilgai terorizavęs bendruomenę (iš vaikų atiminėjęs mobiliuosius, gąsdinęs nužudysiąs, vogęs ir plėšęs...) pagaliau, teismo sprendimu, išsiųstas į stacionarų socializacijos centrą. Kodėl mokytojai socialiniai darbuotojai, psichologai ir policininkai buvo bejėgiai? – Todėl, kad vaikui jo namų artimieji – didžiausi autoritetai: vyriausias brolis teistas 8 kartus (šiuo metu suimtas ir laukia nuosprendžio); dar du nepilnamečiai broliai irgi teisti; tėvas administracinėmis bandomis baustas 44 kartus, motina – 18 kartų (pastaruoju metu ji taip pat dalyvavo plėšime). Paradoksas: visi, lyg susitarę,

¹⁰ Žr.: „Tėvai – ugdymo partneriai, strategai, mokyklos advokatai, arba „Reforma ateina iš apačios“//PAPA-35.

¹¹ Taip savo instituciją autoironiškai vadina pati jos bendruomenė, atkartodama rajono savivaldybės nuolatinius gąsdinimus – ketinimą mokyklą uždaryti („optimizuoti“) dėl nedidelio mokinių (92) skaičiaus.

tvirtina, kad motina savo vaikus labai myli ir pasiryžusi juos ginti („Lietuvos žinios“, 2008 12 06). (Mėgstantiems paradoksus galima pridurti: kartais geriau, kai tėvai savo vaiko nemyli...)

Ypač turėtume akcentuoti Šeimos reikšmę puoselėjant Vaiko požiūrį į gyvenimo tikslą, laimės sampratą¹², - apskritai jo būties šioje žemėje prasmę. Tėvai, geranoriškai linkintys savo vaikui sėkmės, šiuos klausimus turėtų kuo ankščiau analizuoti¹³. Mokytojai savo ruožtu prarastų taip pat didžiąją dalį drausmės problemų, jeigu ugdymo procese minėtų vertybių įsisąmoninimui skirtų deramą dėmesį... Ir nereikėtų galvoti, kad, pavyzdžiui, „su pradinukais šiomis temomis dar per anksti kalbėti“. Galima užtikrinti: praleidus šį vaiko asmenybės vertybių puoselėjimo laikotarpį, su penktokais, tikėtina, bus jau „sunku susikalbėti...“¹⁴

Išvada: vaiko auklėjimo tikslu profesinis pradinukų mokytojų bendradarbiavimas su mokinių tėvais – ypatingos svarbos siekiamybė.

Dar glaustai aptarkime porą klausimų.

2. Kodėl ligi šiol daugiau dejuodavome dėl Tėvų abejingumo, deklaruodavome Šeimos vaidmenį vaikų ugdymo klausimais ir dažniausiai tenkindavomės tik... jų veiklos imitacija?

Manychiau, šį klausimą reikėtų adresuoti ne Mokyklai, o generaliniam švietimo reformos štabui. Juk jo generolai, dažnai ekskursuodami po svečias šalis, gerai žinojo,

kad daugelyje Europos Sąjungos valstybių būtent tėvai rašo mokyklos viziją ir strategiją, numato atitinkamus uždavinius šioms siekiamybėms įgyvendinti. (Pavyzdžių galima rasti Dialogo publikacijose (žr.: 2005 06 10; 2008 08 29; ir kt.), o taip pat esu jų pateikęs PAPA-34 (žr. Aktualija: „Dešimtas fiasko? arba Patarimai sūnui, panorusiam tapti švietimo ministru...“). Belieka spėlioti, kodėl ligi šiol dažniausia būdavo tik imituojama Švietimo įstatymo nuostata, išdėstyta 47 straipsnyje „Tėvų (globėjų, rūpintojų) teisės ir pareigos“, kuriame be kita ko nurodoma, kad „Tėvai (globėjai, rūpintojai) turi teisę: <...> dalyvauti mokyklos savivaldoje“.

Tikėtina, kad švietimo strategams didesnis tėvų vaidmuo ugdymo procese buvo (tebėra?) nepageidautinas dėl šios (beje, matyt, ne vienintelės) priežasties: būtų sumažėjęs „vadovaujantis ministerijos vaidmuo“. Tai reiškia, kad valdininkai bijojo tapti *tarnautojais* (tarnaujančiais Tautai ir Valstybei, t.y. jos interesams, kaip kad ir yra civilizuotose šalyse). Todėl norėta (netyčia?) išsaugoti *autoritarinį* vadovavimo švietimui *stilių* (nors oficialiai skelbiama, kad šalis – demokratinė...,- žr. minėtą PAPA-34 Aktualiją)... Todėl kasmet vis augo popieriinių instrukcijų kalnai: didėjo biurokratinių sumanymų – būtinų ataskaitų, savianalizių, auditų, programų srautai... Sutikime, juk gera būti Olimpo viršūnėje, kai tavęs visi bijo, o tu pats už nieką neatsakai...

Išvada: baigiant reformos dvidešimtmetį būtų pats laikas atsisakyti autoritarinio vadovavimo švietimo kaitai stiliaus ir persiorientuoti į demokratinę valstybę būdingą¹⁵.

¹² Ar nepakanka įrodymui tokių pavyzdžių, liudijančių sulaužytus žmonių (Henrikas Daktaras, Michailas Chodorkovskis, Sadamas Huseinas...) likimus? O auklėjimo aspektu ar neiškalbingas faktas, kad per pirmuosius sunkmečio metus Rusijoje per 50 milijardierių neteko šio išsvajoto statuso?..

¹³ Juk, apie septintuosius metus vaikai jau suvokia, kad mirtis yra galutinė žmogaus būtis žemėje baigmė, o devynerių metų vaiko mirties samprata beveik tokia pat, kaip suaugusiųjų.

¹⁴ Sulaukus dešimties metų draugų nuomonę vaikui dažniausiai yra svarbesnė už suaugusiojo, todėl nepraleiskime šios galimybės.

¹⁵ Beje, žinotina, kad švietimo kaitoje dalyvaujančių kantrybė taip pat nėra beribė. Man, pavyzdžiui, simptomiškas pasirodė dr. R. Navicko straipsnis „Vertybinis aptapšnojimas“ (Dialogas, 2009 01 30), kuriame be kita ko rašoma: „nebenoriu, kad mano vaidmenį kurtų klipatos – tie, kas šitiek laiko nesugebėjo diagnozuoti sistemos būklės. Ir jei ministras neišgais klipatų, pats juo taps. (Liaudies išmintis byloja: vilkų gaujoj staugsi vilku...)“

3. Kodėl Lietuvos tėvų forumas (LTF) švietimo baruose taip ir nesukėlė viltingai laukto socialinio rezonanso?

Atsakymas didele dalimi slypi tuose pačiuose argumentuose, kurie buvo nurodyti aukščiau. Ar biurokratinis aparatas galėjo norėti dar vienos visuomeninės institucijos (pavyzdžiui, greta jau veikiančių kelių profesinių sąjungų) su kuria būtų privalu derinti strateginius švietimo klausimus? – Akivaizdu, kad ne. Todėl daug vilčių teikusi Lietuvos tėvų forumo steigiamoji konferencija (Kaunas, 2005 02 26) taip ir netapo reiškiniu, galėjusiu spręsti strateginius švietimo klausimus.

Kas žino, gal LTF, bendraudamas su atitinkamomis Europos tėvų organizacijomis, būtų apsaugojęs šalies Mokyklą nuo daugelio visiems žinomų reformos klystkelių? Juk, matyt, ne veltui Europos kapitalistai skiria lėšų tėvų asociacijoms išlaikyti¹⁶. Mums, deja, pakanka galimybės deklaruoti, kad turime LTF, kad jo atstovas-visuomenininkas N dalyvavo ministerijos organizuotame pasitarime... Ar galėtume surasti „patogesnę socialinę partnerį“ už šių dienų tėvų forumo atstovą, kai už jo „nugaros“ nėra veikiančių regioninių ar rajonų struktūrų? – Atsakymas, manyčiau, aiškus. Ir taip sukuriama „demokratinio švietimo“ dėlionė, maskuojanti žinomas autoritarinio vadovavimo grimasas.

Išvada: LTF veikla – viena svarbiausių demokratinio švietimo prielaidų, leidžianti deleguoti, t.y. priminti Seimai jos prigimtine pareigą rūpintis vaiko asmenybės auklėjimu, paskatinti Tėvus aktyviau dalyvauti ugdymo procese.

□ □ □

Sakoma: „Kur du stos, visados daugiau padarys!“ . Tenka apgailestauti, kad ligi šiol tokiu patarimu nepasinaudojame, tačiau norėčiau galvoti, kad bent jau šioje publikacijoje paminėtą „negalės“ priežastį naujoji Ministerijos vadovybė sugebės pašalinti. Bėlika galvoti, kad sulauksime laikų (tikėtina, tam tikslui nereikės dar 20 metų?) kai demokratinės valstybės švietimas taip pat taps *demokratinium*, nes jame, be kita ko, deramą vaidmenį privalo atlikti ir mokinių Tėvai, gerokai palengvindami dabartinę, neretai sunkią mokytojų dalį.

Nuoširdžiai
Albertas

Atgal

---

¹⁶ Kaip jau esu minėjęs (žr. PAPA-34), Danijos Finansų ministerija asociacijai kasmet skiria apie 100 000 Lt dotaciją. Beveik dvigubai didesne suma už įvairią veiklą bei tėvams šviesti parengtą medžiagą atsilygina Švietimo ministerija.

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

Tęsiame publikacijų ciklą „Praktikumas“, kuriame talpinamos auklėjamosios temos iš Klasės auklėtojo knygos „Grožio ir Gėrio link“.

3.1.5. Pagarba tautinei heraldikai – Tautinei giesmei, Herbui ir Vėliavai. Tautinio rūbo reikšmė

Lolita Navickienė

Iš Lietuvos pilių, miškų ir Baltijos platybių pasisemkim Vyčio dvasios, iškelkim savyje gimtines trispalvę ir, atgręžę veidus į vienas į kitą, eikim šviesos nutvieksti dirbti savo ir tautos gerovei.

Integracija:

S. Karalienės dailės reprodukcija „Prasmės“ + L. Navickienės situaciniai dialogai „Generalinė repeticija“, „Žodžiai“, „Kiek kainuoja garbė?“, „Pasipuošė“ + A. Navicko Intermezzo „Pokalbis su savimi“ (CD Nr. 30)

Įvadinė informacija

Kiekvienas save gerbiantis ir daugiau ar mažiau gyvenime pasiekęs žmogus turi vizitinę kortelę, kurioje yra nurodoma jo vardas, pavardė, adresas, garbės ar mokslo vardai, laipsniai, pareigos... Kiekviena šeima taip pat turi savo vizitinę kortelę – tai namai, apie kurių šeimnininkus galima spręsti vos tik užėjus į vidų. Jei pravėrus duris Jus pasitiks jaukumas ir švara (prabanga, liudija tik šeimnininkų piniginės storį, ir ji, nors ir esant finansinėms galimybėms gali būti neskoninga, perkrauta, šalta ir slopinanti), - bus aišku, kad juose gyvenantys žmonės rūpinasi savo aplinka, yra darbštūs, gal turi menininko gyslelę...

Daugelio namuose yra tokie daiktai, kurie turi ypatingą vertę ar reikšmę. Tai gali būti senovinės nuotraukos, jau daugelio kartų saugomos relikvijos, šeimos narių pelnyti apdovanojimai... Šie daiktai yra gerbiami, saugomi, jais didžiuojamasi. Tas pats ir su valstybe. Lietuva ir turi savo simbolius – heraldiką, į kuriuos sudėjo visą, per amžius sukauptą garbę, pasiekimus, šlovę ir kilniausius siekius. Tai Lietuvos Herbas, Vėliava ir Himnas.

Mūsų istorinis **herbas** yra Vytis. Šį ženklą Aukščiausioji Taryba-Atkuriamasis Seimas įteisino 1990 m. kovo 11 d. priimtu įstatymu „Dėl valstybės pavadinimo ir herbo“. 1992 m. priimtos Konstitucijos 15 straipsnio antroji dalis nustatė, kad „valstybės herbas yra baltas Vytis raudoname lauke“.

Lietuvos **himną** parašė ir muziką jam sukūrė Vincas Kudirka¹⁷. Kai 1898 metais šią „Tautišką giesmę“ Petrapilyje pirmą kartą užtraukė Č. Sasnausko vadovaujamas choras, Lietuvos šviesuomenė iš karto suvokė: šis drąsus kūrinys geriausiai atitinka šalies praeitį, dabartį ir ateities lūkesčius, tad netrukus ėmė ją vadinti Tautos himnu. Oficialiai Tautinė giesmė Lietuvos himnu paskelbta 1919 metais.

Kaip žinia, Lietuvos **vėliava** praėjo ilgą diskusijų, keitimosi ir svarstymų kelią. 1992 metais mūsų Respublikos piliečių referendumu priimtos dabar galiojančios Konstitucijos 15 straipsnis nustatė, kad „valstybės vėliavos spalvos – geltona, žalia, raudona“. Geltona spalva reiškia saulę, šviesą ir gerovę, žalia simbolizuoja gamtos grožį, laisvę ir viltį, raudona – žemę, drąsą, pralietą už tėvynę kraują.

Ar susimąstėte, kas dar gali reprezentuoti mūsų šalį, jos tradicijas, žmonių būdą? Sutikite, jog nacionaliniai rūbai taip pat yra reikšminga mūsų tautinės savasties dalis. Priklausomai nuo Lietuvos regionų – Aukštaitijos, Žemaitijos, Suvalkijos ir Dzūkijos, mūsų liaudies rūbai skiriasi savo spalvomis, raštais, papuošalais, tačiau visus juos vienija bendras stilius, modeliai ir forma. Juk pas mus nepamatysi, tarkim, akį rėžiančių blizgučių, povo plunksnų papuošalų, daugybės raukinių ar rėkiančių spalvų. Nėra Lietuvos gamtoje aštrių formų, o ir žmonių būdas ramus, uždaras, tad ir rūbai taip pat švelniais audimo ar siuvinėjimo raštais išmarginti, gintarais ar užjūrio koralais papuošti. Moterų šventiniai rūbai – ilgas sijonas, baltas pasijonis, prijuostė, balta palaidinė, juosta, liemenė, švarkelis bei, priklausomai nuo šeimyninės padėties, nuometas, skara (jei ištekėjusi), ar kepuraitė, kasnykas, vainikas (jei ji dar mergauja). Vyrų – ilgos kelnės, juosta, balti baltiniai, liemenė, švarkas ir kepurė.

Ugdamosios veiklos nuostata

Kiekvienam mūsų tautinė heraldika turi savą reikšmę ir vietą. Pažvelkite į šį paveikslą, simboliniu pavadinimu „**Prasmės**“. Jame matote jaunuolį, mažliai žvelgiantį į mūsų trispalvę.

Paveikslo „Prasmės“ demonstravimas

Ugdamosios veiklos nuostatų tęsinys

Tad, ką šis jaunuolis galėtų mąstyti? Gal jis ieško atsakymų į kylančius klausimus: „Kas man yra vėliava, jos spalvos, mūsų šalies istorija, pati Lietuva?“, „Ar aš suvokių save kaip savo šalies pilietį?“ Pabandykite ir mes atsakyti į klausimą, kuo mums, asmeniškai, svar-

---

¹⁷ <http://www.xxiamzius.lt>

bi Lietuvos vėliava, himnas, herbas, tautiniai rūbai? Ar suvokiame tautinės heraldikos reikšmę?

Susiskirstykime į keturias grupes ir pasidalinkite šiuos situacinius dialogus „**Generalinė repeticija**“, „**Žodžiai**“, „**Kiek kainuoja garbė?**“, „**Pasipuošė**“. Atkreipkite dėmesį į tai, jog dialogai neturi pabaigos, tad pamėginkite juos sukurti patys.

Generalinė repeticija

1 Mokinys: *Kaip gerai, kad jau pamokos baigėsi! Greičiau namo!*

2 Mokinė: *Namo – tai namo, tik nepamirškite, kad šiandien vakare – generalinė repeticija! Mokytoja sakė visiems ateiti apsirengus tautiniais rūbais. Juk su jais scenoje visai kitaip jautiesi.*

Abejojanti Skaistė: *Aš, tikriausiai, neateisiu.*

Kasparas: *Kodėl, juk tau puikiai sekasi šokti? Be to, negali mūsų pavesti, be tavęs visi šokių piešiniai sugrius. Be to, Arvydas, be poros juk nešoks vienas.*

Abejojanti Skaistė: *Na taip..., bet aš nenoriu...*

2 Mokinė: *Nesuprantu. Ko nenori?*

Abejojanti Skaistė: *Nenoriu apsijuokti.*

Arvydas: *Tu, Skaiste, kažką slepi... Juk puikiai viską moki, o ir programa tikrai smagi.*

1 Mokinys: *Aš žinau, kodėl ji nenori šokti!*

Abejojanti Skaistė: *Nieko tu nežinai!*

1 Mokinys: *Žinau, žinau! Tau nepatinka rūbai!*

Abejojanti Skaistė: *Taip! Nepatinka! Aš su tuo ilgu languotu sijonu atrodau, kaip kaliausė! Jis mane labai storina! Nenoriu matyti, kaip iš manęs visa mokykla juoksis!*

2 Mokinė: *Ką jūs čia visokių nesąmonių prisigalvojat! Gražūs tie mūsų rūbai. Nauji, stilingi, palaidinių rankovės labai dailiai išsiuvinėtos, o ir vainikų ramunės atrodo tarsi ką tik nuskintos.*

Abejojanti Skaistė: *Na ir vaikščiok nors kasdien sijoną pasikaišius ir ramunių vainiką užsidėjus, jei tau labai gražu!*

Kasparas: *Nesuprantu, merginos, aš to jūsų požiūrio. Tai kaip gi neatrodysi truputi apvalesnė, jei liaudiškų rūbų medžiagos natūralios, purios! Tačiau, ar galima 52 kg. sveriantį žmogų taip su vienu sijonu pastorinti, kad jam būtų gėda į sceną išeiti?!*

1 Mokinys: *Ką tu, Kasparai, išmanai! Jeigu liaudiškų rūbų sijonėlis būtų pasiūtas taip, kad jis vos laikytųsi ant klubų, o palaidinė būtų trumputė ir ant petnešėlių, kad neužstotų bamboje įvertoto auskaro – štai tada būtų visai kitokia kalba!*

Abejojanti Skaistė: *Jei dar pasakot bent vieną panašų sakinį – apsisuku, einu namo ir nieks manęs nepriprašys dalyvausti!*

1 Mokinys: *Na, nėra čia ko už tiesą pykti...*

Kasparas: *Tik nepagalvokit, kad noriu įsiteikt, bet man merginos su liaudiškais rūbais – tai kažkas labai švelnaus, moteriško, tikro ir dvoasingo.*

2 Mokinė: *Ir aš taip manau, nes tai susiję su mūsų praeitimi, kuri buvo daug ramesnė ir dvasiškai turtingesnė. Kaip atrodys, jei šoksime ne vieną šimtmetį skaičiuojančius šokius apsirengę šiuolaikiškai ir moderniai? Gausis kažkokia parodija! Situacija visada diktuoja aprangą. Juk*

jaunosios rūbai taip pat tokie iškilmingi ir garbingi visai neatsitiktinai, nes merginos įstojimas į moterystės luomą yra vienas iš pačių reikšmingiausių jos gyvenime. Taip apranga atspindi apeigų prasmę.

Arvydas: Jau kaip man įgriso tie patys „kietos“ merginos įvaizdžio šampai: soliariminis įdegis, makiažo sluoksnis, džinsai ir kokia voratinklinė palaidinė (nesvarbu ar lauke +25 ar -25 laipsnių). Jau pamirš vyrai, kaip merginos su sijonais atrodo...

Abejojanti Skaistė: Tai man užsivilkti tą ilgą „undaroką“ ir šluot kasdien juo mokyklos koridorius?

2 Mokinė: Niekas kasdien vilkėt jo nesako, bet jei tu ant to klostuoto sijono užsirištum baltą prijuostę – atrodytum tikrai šventiščiau ir dailiau...

Kasparas: Mano mama spintoje saugo dar savo prosenelės vestuvėms nusiaustą sijoną ir didelę šiltą skarą. Kas kart tvarkydama daiktus, ji atsargiai išima tas relikvijas, išvėdina, po to gražiai sulanksto ir padeda atgal į vietą. Mama sako, jog ten gyva mūsų šeimos moterų dvasia, ir jei kas nors pasakytų, jog to sijono žalsvai gelsvi raštai yra negražūs ar ta juodai ruda skara yra neskoninga – pasižiūrėčiau į tokį žmogų, kaip į neišmanėlį.

1 Mokinys: Skaiste, gyvenime yra dalykų, apie kuriuos gerai nepagalvojus negalima sakyti „gražu-negražu“. Gal man nevisi Šimonio ar Čiurlonio darbai gražūs, bet pamėginčiau aš apie tai kam nors garsiai užsiminti, tai per aplinkinių juoką, matyt, pats savęs negirdėčiau. Pagalvotų – neišspręsę vargšelis iš Trumpapročių valsčiaus... Tai tiesiog vertingas ir garbingas paveldas, praeitis, nes sukurta mums Lietuvą garsinusių, jos vardą išsaugojusių žmonių. Jei tai būtų priešingai – laikas būtų tiesiog viską ištrynęs, užklojęs savo dulkėmis, nepalikdamas jokio buvimo pėdsako...

Abejojanti Skaistė: Tai ką man daryti? ...

Žodžiai

Abejojantis: Stojam per minėjimą greta Nidos, nes aš nemoku visų himno žodžių.

Žydrė: Ir aš gerai nemoku, bet kai kas šalia dainuoja, tai kartoti paskui kažkaip savaimė pavyksta.

Abejojanti Vaida: Ir man panašiai, be to, muzikos mokytoja žadėjo už himno giedojimą rašyti pažymius.

Nida: Kokie suokalbininkai! Viską girdėjau!

Žydrė: Mes ir nesiginam! Juk Tu mūsų proto bokštas!

Nida: Iš aukštai į jus nežvelgiu, - reiškia, joks bokštas nesu. O man Lietuvos himnas tiesiog yra gražus. Jo žodžiai tokie prasmingi. Kartą, aš kai jį išverčiau savo draugui iš Suomijos, tai jis parašė, jog dabar suprantantis, kodėl aš esu tokia išdidi.

3 Mokinys: Mes su Dovydu matėm, kaip amerikiečiai savo himną gieda. Ranką prie širdies prispaudę, o veide tokia ištikimybė, pasididžiavimas ir nepajudinamas patriotizmas švyti, koki gali pasimatyti mūsiškių veideluose, nebent paklausus, ar sutiks dirbti labai gerai apmokamą lengvą darbą arba gal vyks į valstybės finansuojamas studijas kur nors Harvarde...

Dovydas: Aš tąkart, kažkaip nepagalvojęs, amerikiečiams giedant atsiliečiau į mobilaus telefono skambutį, tai po to komentarus ir pajuokas teko klausyti kelias dienas... Himnas jiems – tai šventa tėvynės daina.

Žydrė: O kas sako, kad mums su Vaida Tautinė giesmė nėra tėvynės daina, jos simbolis?

Abejojanti Vaida: Tik vis neprisiruošiam išmokti...

Nida: Sakyčiau, pirmoje klasėje dar galima neprisiruošti, bet dešimtoje....

Dovydas: Kai po to nelemto mano telefono pokalbio ir ilgai trukusių svečių iš Amerikos pašaipų aš nusprendžiau išmokti mūsų Tautinę giesmę, atradau joje daug nuostabių simbolių. Tada supratau, jog jų giedamos maldos, padėkos Aukščiausiam už garbingą ir puikios ateities šalį metu, mano plepėjimas buvo iš ties tikras akibrokštas ir nepagarba.

3 Mokinys: Ir aš pamenu, kaip tada Džekas Dovydui sakė, kad Lietuva pradės gyventi gerai tik tada, kai jos gyventojai su tokiu pačiu nepajudinamu tikėjimu giedos (o kas gieda, tas du kart meldžiasi), jog jų tėvynė bus vienybė, širdyse degs meilė savo šaliai, artimui, svetimui, gamtai, darbui, visi eis saulės šviesos nutviekstais takais ir nedejuodami, neliūdėdami semsis stiprybės iš praeities.

Dovydas: Taip, taip... Džekui lietuviai pasirodė labai gražūs liūdni žmonės... Jis dar pasakojo, kad važiudamas į kokią pasaulio šalį, pirmiausia susipažįsta su jos vėliava, himnu ir herbu. Sakė, kad pagal tai galima apie tautą susidaryti reikiamą įspūdį. Matyt, jis neklysta....

Abejojanti Vaida: Tai ką, jei aš su visu atsidavimu giedosiu Lietuvos himną – tai mūsų Užgiryje bus smagiau gyventi?

Nida: Jei su nuoširdžiu tikėjimu giedosi, mintyse realius vaizdus matysi, su giliu įsitikinimu dėl mūsų Lietuvėlės stengsies – tai neabejoju, kad ne tik Užgiryje bus smagiau, geriau, sočiau ir gražiau gyventi.

Žydrė: Tai ką, jei nemokame gerai himno žodžių, tai mums su Vaida į minėjimą neiti?!...

Kiek kainuoja garbė?

Mokyklos seimo atstovė: Pavaduotoja iškilmingos eisenos metu paskyrė jūsų klasei nešti vėliavą. Auklėtoja pasiūlė Vilių. Pasak jos, - jis atsakingas ir rimtas vyras.

Vilius: Bet man vienam nesmagu.... Gal, Karoli, mes abu nešam?

Karolis: Aš nenoriu. Ką ten strypčiosiu prieš visus. Geriau vėliavą jūs su Tomu neškit. Abu aukšti, krepšininkai, iš tolo visiems bus matomi.

Mokyklos seimo atstovė: Tai aš nesiūlau Jums krepšinio žaisti ar kokių bulvių, šakų ar baldų nešioti.

Karolis: Mes suprantam, bet kažkaip nesinori...

Mokyklos seimo atstovė: Bet vėliavos nešimas ir sargyba prie jos yra ne tik buvimas dėmesio centre, bet, pirmiausia, didelė atsakomybė ir garbės ženklas! Jūsų klasė buvo pasirinkta, nes vienuoliktokų tarpe mokotės geriausiai.

Abejojantis: Tai ar nesupranti, kad Karolis su Viliu mano, jog yra neverti tos garbės...

Mokyklos seimo atstovė: O įvežti vėliavą, tarkim, su paskutiniu „Ferrari“ markės automobiliu? Ar tokios garbės reikėtų?

Vilius: Ooooo, panele!

Karolis: Na, ir sulyginai....

Abejojantis: Abejojančių ir atsisakančių nebūtų!

Mokyklos seimo atstovė: Man visa tai panašu į neskyrimą grūdų nuo pelų. Ar viską galima gyvenime tik materialiniais dalykais matuoti? Kodėl tavo, Karoli, senelių sodyba buvo pripažinta gražiausia rajone? Ar dėl renovuoto namelio?

Karolis: Ne...pati žinai...

Mokyklos seimo atstovė: Taip žinau, nes vertinimo komisijos atstovas miesto laikraštyje džiaugėsi, kad smagu, jog atsiranda žmonių, taip mylinčių žemę, medžius, gėles, akmenis ir savo rankom gebančius drožti skulptūras. Ne kiekvienas tai gali padaryti... O Viliaus poelgis praėjusią žiemą? Ar buvo sakoma, kad jis išgelbėjo tiek ir tiek tūkstančių ar milijonų litų?

Vilius: Tai ar galima vaiko gyvybę pinigais matuoti? Gerai, kad tuometėjau paežere...

Mokyklos seimo atstovė: O kaip jūs galit savo Tėvynės garbę pinigais matuoti? Ar Lietuva verta tik kelių šimtų tūkstančių?

Abejojantis: Tai, kad ne Lietuva, o paprasta vėliava...

Mokyklos seimo atstovė: Ar gali būti paprasta motina, tėvas, draugas, tėvynė, galų gale tu pats?

Abejojantis: O kuo čia dėtas aš ir mano artimieji?

Mokyklos seimo atstovė: O tuo, kad pačių brangiausių žmonių vertės, kaip ir tėvynės, negalima pinigais išmatuoti. Ar išmainytum savo geriausią draugą Karolį į „Ferrari“? Aaa? Ko abu žvalgotės?

Vilius: Prasiidėjo viskas nuo to, kam nešti vėliavą, o baigėsi – ar Karolis vertas tiek, kiek kainuoja „Ferrari“... Toli jūs čia nuėjot...

Mokyklos seimo atstovė: Nuėjom iki absurdo, kuris, manau, yra lygiavertis tam nesupratimui, jog vėliavos nešimas yra ne gėdingas darbas, už kurį reikalingas nemažas atlygis, bet pasididžiavimo ir pasitikėjimo vertas reikalas. Atrodo, Karoli, tavo senelis toliau už tave pažengęs, nes valstybinių švenčių metu nesigėdija vėliavą prie namų iškelti...

Abejojantis: Tai jau taip gaunasi, kad teks Viliui, kaip atsakingam ir rimtam vyriui nešti per šventinę eiseną mūsų vėliavą?...

Pasipuošė

1 Mokinys: Sveiki, būsimieji gimnazistai! Ar jūs jau pakrikštyti, ar dar nekrikštai?

2 Mokinys: Jau iškilmingoji dalis praėjo: priesaikas atlikome, garbingas kalbas išklauseme, gimnazijos himną išmokome ir jį sugiedojome, tad esame tikri gimnazistai!

3 Mokinys: Dabar ir uniformą teks kasdien nešioti?

4 Mokinys: Taip, bet švarkus visai neblogus pasiūvo, tik emblemos su gimnazijos herbu vėluoja, tai mes patys pasipuošėme.

1 Mokinys: Matom, matom, kad visokiais ženkliais jūsų švarkai nukabinėti. Dar truputi ir vaikščiojančios kolekcijos busit. O kodėl Vyčio ženklų ant rankovių ir švarkų kišenių prisisegėt?

2 Mokinys: Kad „kiečiau“ atrodytumėm!

3 Mokinys: Ne kiečiau, bet keisčiau. Gal tada ir marškinius iš trispalvės pasiūkit – visa mokykla žiūrėtų!

4 Mokinys: Ko jūs, vyrai, kabinėjatės? Kas nepatinka?

1 Mokinys: Kad šventus dalykus netinkamai naudojat.

2 Mokinys: Oi koks patriotas atsirado!

3 Mokinys: Atsiradau aš kaip ir visi, tik šiek tiek stebina, kad žmogus neskiria ženklų, skirtų puošti, nuo gilią prasmę turinčių simbolių. Gal tau arklio pasagą atnešti, galėsi nešioti vietoj pakabuko. Sako, laimę neša. Kietai atrodytum...

Abejojantis: Vyrai, ko jūs čia vienas kitą per dantį traukiate? Dabar demokratija, kas kaip moka, tas taip šoka. Tai šitų dviejų vaikinių teisė į asmeninę saviraišką!

1 Mokinys: Vytautai, visiems gyreisi, kad esi bajoriško kraujo, rodei savo giminės genealoginį medį, herbą. Ko gi to – mėlynai sidabrinio ženklelio ant kišenės nenešioji ar ant rankogalio neprisiseigi? Galiu už tave atsakyti: tėvas taip kailį iškedentų, kad kitą kartą vien savo herbo pavadinimą išgirdęs atsistotum.

4 Mokinys: O argi valdžia mūsų žmonėms kailio nekaršia? Tai už ką ją mylėt?

3 Mokinys: Tai kas tau, Vytautai, Lietuva – tavo garbingų protėvių ir tavo paties gimtinė, ar valdžia ir parlamentarai?

Abejojantis: Jau tik nepradėkit apie valdžią kalbų varinėti! Tai tas pats, kas gėdinti vilką, kad jis ožiuką ėda...

1 Mokinys: Tiesiog man ne tas pats, kad mano senelio savanorio tik svajose matytos laisvos Lietuvos ženklą ant rankovės nešioji!

Abejojantis: Išėina, kad Lietuva su savo Vyčiu – tik seneliams rūpi. Mano močiutė, eidama į bažnyčią, kiekvieną sekmadienį už Lietuvą meldžiasi, kad vaikams ir anūkams lengviau gyvent būtų.

2 Mokinys: O kas pasikeistų nuo to, kad aš ant švarko atlapo Vytį prisisegčiau?...

Dorinis disputas

Ką manote apie šias siužetines situacijas? Kodėl sukūrėte joms būtent tokias pabaigas? Koks Jūsų požiūris į situacijose keliamas problemas? Kas galėtų padėti jas spręsti?

Ugdomosios veiklos nuostata

Tačiau grįžkime prie jau matyto paveikslo „Prasmės“. Įdomu, ar mūsų anksčiau minėtas vaikiną suprato savo tėvynės simbolių asmeninę reikšmę? Tegū šio netrukus skambėsiančio muzikos kūrinio intonacijos padeda Jums atsakyti į šį klausimą.

Muzikos klausymas Intermezzo „Pokalbis su savimi“ (CD Nr. 30)

Dorinis disputo tęsinys

Sutinku su Jumis, jog sprendžiant iš nuskambėjusio muzikos kūrinio intonacijų, mūsų Herojus, nors eidamas vidinių prieštarų, ieškojimų ir klausimų keliu, stengėsi suvokti savo Tėvynės, jos simbolių asmeninę prasmę ir reikšmę, - kūrinio pradžioje vykusi vidinė kova palengva virto teigiamai atsakytu klausimu.

1. Ką Jums asmeniškai reiškia Lietuvos Trispalvė ir Vytis?
2. Kaip suprantate mūsų Himno žodžius?
3. Ar sutinkate su ta mintimi, kad tik nuoširdžiai besistengiantis gyventi pagal Himne parašytus žodžius lietuviai gali sukurti klestinčią tėvynę?

Papildomai šią temą dar galima nagrinėti:

1. **Lietuvos vėliavos diena (01-01):** 1919 metų sausio 1 dieną Lietuvos savanorių būrys Gedimino pilies bokšte kaip laisvos Lietuvos ženklą išklė Lietuvos trispalvę. Pakelta vėliava buvo palydėta šūviais, po to sudainuotas Lietuvos himnas. Tačiau po savaitės, sausio 6 dieną Vilnių užėmę bolševikai nuo trispalvės nuplėšė geltoną ir žalią spalvas, palikę tik raudoną. Kai į Vilnių 1920 metų rugpjūčio 26 dieną sugrįžo Lietuvos kariuomenė, Gedimino pilies bokšte Lietuvos trispalvė suplevė savo antrą kartą. Trečią kartą ji buvo iškelta tik 1988-ųjų spalio 7 dieną ir nuo to laiko tebeplevėsuoja iki šiol. Kasmet, sausio 1-ąją, minint Lietuvos vėliavos dieną, Vilniuje ant Gedimino kalno rengiama iškilminga vėliavos pakeitimo ceremonija. Prateškite sakinį: „Trispalvė kiekvieno lietuvių gyvenime turėtų reikšti...“
2. **Konstitucijos diena (10-25):** 1992 metų spalio 25 dieną Lietuvos piliečiai referendume priėmė dabartinę Lietuvos Respublikos Konstituciją. Konstitucija (lot. constitutio „nustatymas“) – tai pagrindinis valstybės įstatymas, turintis aukščiausią teisinę galią, nustatantis šalies politinės, teisinės ir ekonominės sistemos pagrindus. Visų pirma, Lietuva yra nepriklausoma demokratinė respublika, besiremianti demokratijos principais. Šią dieną, pagal 1997-ųjų rugpjūčio 29-ąją Lietuvos Respublikos Vyriausybės priimtą nutarimą, mūsų šalyje iškeliamos vėliavos. Dar valstybinės vėliavos prie namų ir įstaigų suplevėsuoja:
  - Sausio 1 d. – Lietuvos vėliavos dieną;
  - Sausio 13 d. – Laisvės gynėjų dieną;
  - Vasario 16 d. – Lietuvos valstybės atkūrimo diena;
  - Kovo 11 d. – Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo diena;
  - Kovo 29 d. – Lietuvos įstojimo į NATO dieną;
  - Gegužės 1 d. – Lietuvos įstojimo į Europos Sąjungą dieną;
  - Gegužės 9 d. – Europos dieną;
  - Birželio 14 d. – Gedulo ir vilties dieną (su gedulo ženklu);
  - Birželio 15 d. – Okupacijos ir genocido dieną (su gedulo ženklu);
  - Liepos 6 d. – Valstybės (Lietuvos karaliaus Mindaugo karūnavimo) dieną;
  - Liepos 15 d. – Žalgirio mūšio dieną;
  - Rugpjūčio 23 d. – Juodojo kaspino dieną (su gedulo ženklu);
  - Rugpjūčio 31 d. – Laisvės dieną;
  - Rugsėjo 23 d. – Lietuvos žydų genocido dieną (su gedulo ženklu);
  - Spalio 25 d. – Konstitucijos dieną;
  - Lapkričio 18 d. – Latvijos nepriklausomybės paskelbimo dieną;
  - Lapkričio 23 d. – Lietuvos karių dieną.

Ar Jūsų namai per didžiąsias metų šventes pasipuošia trispalvėmis? Kodėl?

Atgal

„Žiniasklaida – pagrindinė šių dienų asmenybės auklėtoja“.

„Aš“, kitas „Aš“ ir žiniasklaida

Solėja Karalienė, teisės magistrė

Vienaip ar kitaip kiekvieno iš mūsų rytas prasideda nuo žiupsnelio naujienų, ar tai rytinės informacinės laidos per televiziją/radiją, ar internetinių naujienų portalų peržvelgimo, ar spaudos sklaidymu, ar pan. Gal kažkas vos prabudęs (ne)norom pasineria į visuomenės informavimo priemonės peršamą (diskutuotino turinio) informaciją, kad tik būtų visų įvykių sūkurys. Vienas mano „Aš“ darbo dienos rytą pradeda panašiai – žadintuvas, Lietuvos televizijos laida „Labas rytas“, kiek vėliau Lietuvos radijo Pirmoji programa, o pakeliui į darbą – vieno iš komercinių transliuotojų leidžiama programa...

Pasakysite, jog nieko neįprasto?! Atsakau, esminis skirtumas tas, kad toks rytinis „ritualas“ mano atveju tėra formalumas, simbolizuojantis dienos pradžią, suteikiantis šio tokio fono namų aplinkai, leidžiantis man vienai (ar artimiesiems) girdint replikuoti pateikiamai informacijai, nes... nes Nacionalinio (o juo labiau komercinio) transliuotojo rengiamos rytinės aktualijos ar vėlesnės diskusijos retai kada būna apie žmogiškąsias vertybes, jų puoselėjimą, susižavėjimo vertus nuoširdžius poelgius ar pan.

Deja, diena iš dienos kalbama apie pasaulinę (ir Lietuvos) ekonomikos krizę, apie Seimo naktimis priimtus teisės aktus, įnešusius sumaištį ir nepasitenkinimo mokesčių sistema, apie kandidatus į Prezidentus, dienos/savaitės kriminalus ar kitas nelaimes ir t. t. Nuo „beskonių žinių“, kaip jau buvau minėjęs, atbuko mano pojūčiai¹⁸, net tiktų pasakymas – per vieną ausį įėjo, per kitą išėjo...

Gal pavadinsite beviltiška svajokle, bet nuoširdžiai tikiuosi, kad artimiausiu metu dabar sunykęs kitas mano „Aš“ turės galimybę naujai atsitiesti, sutvirtėti ir mėgautis žiniasklaida, jaučiančia pareigą perteikti tik pozityvią informaciją (tokiu būdu užkertant kelią įvairiems nusikaltimams, sektiniais žmonių poelgiais auklėjant jaunąją kartą ir ugdant jų žmogiškąsias vertybes ir pan.), konkuruojančia su kitomis visuomenės informavimo priemo-

---

¹⁸ „Prisipažinsiu, sekmadienio vakarą išgirdus žinią, kad „per pastarąsias 24 valandas „Hamas“ valdomame Gazos Ruože izraeliečių atakos pareikalavo 271 palestiniečio gyvybių ir dar 620 žmonių yra sužeista“, tepagalvojau – „hm, vakar žuvusiųjų tebuvo 140...“; o internete perskaičius, kad „pirminiais duomenimis, per šventes Lietuvoje kilo daugiau nei pusantro šimto gaisrų, juose žuvo 12 žmonių“, akys teieškojo pastraipos, kurioje gal bus pateikti atitinkami praėjusių metų duomenys.“ // PAPA-35

nėmis dėl aukštesnių reitingų, pavyzdžiui, tiesiogiai priklausančių nuo pateiktų „gerųjų“ naujienų kiekio. Kaip žinia, viltis miršta paskutinė...

Tiesa, realumo mano ateities vizijai suteikia vasario mėn. pradžioje viename iš dienlaikraščių perskaitytas straipsnis¹⁹, kuriame pripažįstama, jog „žiniasklaida (kursyvu pažymėta autorės) lošė į vienus vartus, nuodydama informacinį lauką, kuriame buvome priversti gyventi“²⁰. Sutikime, jog garsiai pripažinti, kad turi trūkumų – didelis laimėjimas, todėl mano *kitas* „Aš“ nuoširdžiai sveikina šia iniciatyvą ir linki pusiaukelėje nesustot.

Publikacijoje lyg retoriškai klausiama, kaip žiniasklaidai save reguliuoti, jei nuleista „iš viršaus“ sistema (Žurnalistų etikos inspektoriatas, Žurnalistų ir leidėjų etikos komisija ir Žurnalistų ir leidėjų etikos kodeksas) yra neveiksminga kaip ir galima savireguliacinio institucija „iš apačios“, nes „tik atskiri laikraščiai, žurnalai, radijo ar televizijos žinių laidos, interneto portalai gali užtikrinti savo žurnalizmo kokybę. Ir tik savo.“²¹. Atsakymas paprastas – nebūkime abejingi vieni kitų (tame tarpe ir žurnalistų) trūkumams, tačiau pokyčių reikalaujame tik patys pradėję keistis. K. Grinius straipsnyje pateikia kelis tokios transformacijos pavyzdžius: „žurnalistės ir apžvalgininkai gali [...] atsiriboti nuo žurnalistikos normas pažeidžiančios žiniasklaidos“, „kultūros veikėjai ir kiti viešieji asmenys turėtų atsisakyti duoti interviu susikompromitavusiai žiniasklaidai“²². Sutikime, anksčiau ar vėliau tokie poelgiai neliktų nepastebėti tiek pačios žiniasklaidos, kuri siekdama išlaikyti aukštus savo reitingus būtų priversta koreguoti skleidžiamos (dez)informacijos turinį, tiek ir visuomenės, išdrįsusios teisėtai reikalauti nebežaloti jos ir ateities kartų psichinės sveikatos.

Atgal

---

¹⁹ K. Grinius. Tik mes patys // Lietuvos žinios, 2009-02-09

²⁰ Ten pat.

²¹ Ten pat.

²² Ten pat.

RENGINIAI

Kviečiame atvykti į akademinio jaunimo chorų šventę!

Albinas Petrauskas
Lietuvos muzikos ir teatro
akademijos profesorius,
paramos fondo „Polihimnija“
prezidentas

Chorų ir jaunųjų dirigentų paramos fondas

2009 m. balandžio 18 d.

Kauno „Vyturio“ vidurinėje mokykloje
(Taikos pr. 51)

organizuoja

IX-ją Lietuvos vidurinių mokyklų (gimnazijų)
mišrių chorų konkursą,

skirtą Lietuvos Tūkstantmečiui paminėti,

„D a i n u o k i r k e l i a u k - 2009“

Pradžia 10 val.

Išsamesnė informacija: www.polihimnija.lt

Atgal

SIŪLOME

Pedagogų švietimo centrams ir ugdymo institucijų (vaikų darželių, bendrojo lavinimo mokyklų/gimnazijų) bendruomenėms (mokytojams, vyresniųjų klasių mokiniais ir jų tėvams) siūlome seminarų programas ir paskaitų/pamokų temas aktualiais švietimo kaitos klausimais (žr. anotacijas).

Tema	Skiriama	Lektorius
1. Muzikinė diskusija – pamokos optimizavimo ir mokinių auklėjimo galimybė	<i>muzikos mokytojams</i>	<i>muzikos mokytoja ekspertė, doc. dr. Lolita Navickienė</i>
2. Nėščiujų ir kūdikių muzikinis ugdomasis sveikatinimas taikant inovatyvius metodus	<i>muzikos mokytojams ar pedagogams, turintiems tinkamą muzikinį išsilavinimą</i>	<i>muzikos mokytoja ekspertė, doc. dr. Lolita Navickienė</i>
3. Sąmoningos tėvystės ir motinystės puoselėjimas taikant inovatyvius metodus	<i>klasės auklėtojams, visiems pedagogams</i>	<i>muzikos mokytoja ekspertė, doc. dr. Lolita Navickienė</i>
4. Vaikų (7-10 metų) muzikinis ugdomasis sveikatinimas taikant inovatyvius metodus	<i>muzikos mokytojams ar pedagogams, turintiems tinkamą muzikinį išsilavinimą</i>	<i>muzikos mokytoja ekspertė, doc. dr. Lolita Navickienė</i>
5. Klasės auklėtojas – švietimo reformos sąžinė, protas ir dvasia	<i>klasės auklėtojams ir kitiems pedagogams</i>	<i>prof. Albertas Piličiauskas</i>
6. Mokyklos vadovas - švietimo reformos garantas	<i>mokyklos vadovams</i>	<i>prof. Albertas Piličiauskas</i>
7. Alternatyvi ankstyvoji prevencija narkomanijai, kvaišalams ir smurtui stabdyti	<i>klasės auklėtojams, kitiems pedagogams, moksleivių tėvams</i>	<i>prof. Albertas Piličiauskas</i>
8. Tėvai – ugdymo partneriai	<i>moksleivių tėvams</i>	<i>prof. Albertas Piličiauskas</i>
9. AŠ: buvau, esu, būsiu	<i>vyresniųjų klasių moksleiviams</i>	<i>prof. Albertas Piličiauskas</i>

Programų pristatymas**1. Muzikinė diskusija – pamokos optimizavimo ir mokinių auklėjimo galimybė**

Kaip žinia:

- didėja ne tik nepilnamečių padaromų nusikalstamų veikų skaičius, bet jaunėja ir jų amžius;
- Lietuvos jaunimas tai – socialinė grupė, geriausiai įsisąmoninusi demokratines teises ir principus, tačiau, antra vertus, tai – pati pasyviausia visuomenės dalis, nenusiteikusi ginti demokratijos principų ar dėl jų kovoti;
- auklėjimas mokyklose daugiau deklaruojamas nei realiai įgyvendinamas, nors jauno Žmogaus, *įsisąmoninusio* bendražmogiškąsias, pilietines, tautines ir krikščioniškąsias vertybes, ugdymas – *esminė švietimo reformos misija*, akivaizdžiai akcentuojama pir-

muose (!) strateginių dokumentų (LR Švietimo įstatymas, Švietimo koncepcija, Bendrosios programos...) puslapiuose;

- Muzikos dalyko pamokos neretai apsiriboja kompozitorių biografijų studijavimu ar jaunimo tarpe populiarių dainų mokymusi, ir t.t. Menų dalykų pamokose keliami neretai „sportiniai“ tikslai: kas greičiau išmoks... padainuoti, pasolfedžiuoti, atspėti skambančio kūrinio temą, paploti ritminį darinį ir t.t.

Minėti socialinės ar ugdymo situacijos štrichai akivaizdžiai liudija, jog dažno mokinio asmenybės struktūroje *piliečio pareigų įsisąmoninimas ženkliai atsilieka nuo teisių žinojimo*, o tai sudaro prielaidas neatsakingam elgesiui tarpti...

Todėl seminaro Programa skiriama *muzikos mokytojo bei pedagogo-klasės auklėtojo, besidominčio menu, profesinei kompetencijai tobulinti*:

- orientuojant jo veiklą bendrojo lavinimo mokyklos mokinių asmenybės vertybinėms orientacijoms puoselėti;
- inovatyvių metodų taikymo ir meno rūšių panaudojimo nedeklaratyvaus auklėjimo procese gebėjimams formuoti;
- grindžiant šį procesą pozityviosios socializacijos nuostatomis, t.y. Grožio, Gėrio ir auklėtinių stipriųjų teigiamų asmenybės savybių sąveika bei meno rūšių integracija, kuri realizuojama diskusijų būdu.

Muzikinių diskusijų pamoka – tai galimybė mokiniams, besidomintiems menu ir jaučiantiems jam poreikį aktyviai dalintis meno sukeltais potyriais. Pamokos metu sudaromos sąlygos ugdyti mokinio komunikacinius gebėjimus, disputo kultūrą, rasti atsakymus į aktualius (amžiaus tarpsnių, visuomenės, laikmečio ir pan.) klausimus.

Šia veikla siekiama pateikti mokytojams inovatyvius Asmeninės prasmės (APM, A. Piličiauskas), Emocinio imitavimo metodus (EIM, L.Navickienė), kurie suteikia galimybę patiems mokiniams suvokti jiems rūpimus klausimus, spręsti aktualias problemas. Tai reiškia, kad muzikos pamoka ar klasės auklėtojo valandėlė įgyja visiškai kitą vertybinį statusą: sausos dalykinės informacijos srautus natūraliai papildo ypač aktualus žmogiškųjų vertybių (iš ciklo „Pažink save“) turinys, padedantis mokiniams susigaudyti jausmų sumaištyje, išgyventi vidinę krizę, susigaudyti socialinių situacijų sukuryje...Tuo būdu mokytojas, būdamas šios meninės-diskusinės veiklos organizatoriumi, turi galimybę realizuoti nedeklaratyvų, užslėptą auklėjimą, o pamoka (klasės valandėlė) ugdytinių sąmonėje įgauna nepalyginamai aukštesnę reitingą.

Manytume, kad tokia siekiamybė (esant panašaus pobūdžio literatūros stygiui bei stiprėjant smurto proveržiui ugdymo institucijose ir visuomenėje) yra akivaizdžiai **aktuali**.

Seminaro programos tikslas – tobulinti muzikos mokytojų bei mėgstančių meną pedagogų (ypač – klasės auklėtojų) profesinę kompetenciją, akcentuojant jų gebėjimą nedeklaratyviai auklėti bei skatinant moksleivių domėjimąsi menu, drauge puoselėjant jų pilietines, demokratines, tautines ir krikščioniškąsias vertybes.

2. Nėščiujų ir kūdikių muzikinis ugdomasis sveikatinimas taikant inovatyvius metodus

Programa skiriama muzikos ar spec. muzikinį išsilavinimą turinčio mokytojo profesinei kompetencijai *neformalaus muzikinio ugdymo*, konkrečiai – nėščiujų ir kūdikių ugdomojo sveikatinimo srityje, plėtoti.

Jos **aktualumą** liudija sveikatos apsaugos statistikos duomenys: Lietuvoje blogėja tautiečių sveikatos rodikliai ir dramatiškai daugėja žmonių, sergančių psichikos, nervų ligomis bei vaikų, turinčių elgesio sutrikimų. Tad būtina iš anksto rūpintis nėščiujų, negimu-

sių mažylių bei kūdikių sveikata ir ieškoti efektyvių priemonių bei inovatyvių metodų, galinčių neformalaus ugdymo erdvėje prevenciškai šią piliečių grupę sveikatinginti.

Minėtiems siekiams įgyvendinti reikalingos adekvačios priemonės, kurios, nereikalaujamos didelių finansinių išlaidų, būtų patikimos ir efektyvios. Kaip rodo pastarųjų metų moksliniai tyrimai, *prenatalinis, t. y. nėščiąjų muzikinis ugdomasis sveikatinimas*, kurio metu moteris dainuodama, klausydama specialią muziką bei grodama specialiais muzikos instrumentais daro kryptingą poveikį sau ir savo dar negimusiam kūdikiui, leidžia kryptingai siekti aukščiau minėtų tikslų įgyvendinimo.

Postnatalinis, t. y. kūdikių muzikinis ugdomasis sveikatinimas turi didelės įtakos jau gimusių mažylių psichofizinei raidai, tad muzikine veikla sveikatinami vaikai geriau vystosi, sparčiau auga, pradeda anksčiau kalbėti, vaikščioti, tampa komunikabilesni. Jie jautriau reaguoja į muzikinį garsą, imliau priima įvairaus pobūdžio informaciją, sparčiau lavėja jų smulkioji judesių motorika, gerėja raumenų tonusas, aktyvėja kūdikio reakcija, gerėja nuotaika, miegas ir kt.

Atitinkamai parengtas, t. y. išplėtojęs savo profesinę kompetenciją muzikos ar spec. muzikinį išsilavinimą turintis mokytojas, galėtų padėti *nėščiosioms harmonizuoti jų dvasinį pasaulį, mąstymą, vidinius išgyvenimus, pagrindinį dėmesį teikiant dešiniojo smegenų pusrutulio, atsakingo už teigiamas menines, estetines emocijas, veiklai skatinti, o kūdikiams - ugdytų jų muzikinius pradmenis bei skatintų psichofizinę raidą.*

Tad emociškai pakili ir nesudėtinga meninė veikla bendrų interesų grupėje, taip pat inovatyvūs Asmeninės prasmės bei Emocinio imitavimo metodai gali deramai išplėtoti muzikos (ar spec. muzikinį išsilavinimą turinčio) mokytojo profesinę kompetenciją, *sudarančią jam sąlygas be vaistų sveikatinginti nėščiąsias ir kūdikius.*

Seminaro programos tikslas – Suteikti muzikos ar spec. muzikinį išsilavinimą turinčiam mokytojui papildomą kvalifikacinę kompetenciją, sudarančią galimybes sveikatinginti nėščiąsias ir kūdikius muzikinio ugdymo procese.

Seminaro vedimo vieta – verslo, sveikatingumo ir pramogų centras “Trasalis”, SPA padalinys, Gedinimo 26, Trakai.

3. Sąmoningos tėvystės ir motinystės puoselėjimas taikant inovatyvius metodus

Kaip žinia:

- Lietuva, neturinti išskirtinių gamtos turtų, privalėtų rūpintis intelektualiojo ir kūrybinio šalies potencialo puoselėjimu, kuris sudarytų prielaidas paritetiniam bendradarbiavimui su pasaulio valstybėmis (ypač garsėjančiomis materialiniais ištekliais ar pramonės išvystymu). Tačiau mūsų šalyje vaikų gimstamumo mažėjimo tendencijos rodiklius daugiausia „gelbsti“ didėjantis asocialių šeimų skaičius, kurioms vaikai neretai reikalingi tik pašalpai gauti. Nesaugioje ir konfliktiškoje aplinkoje užaugę piliečiai perima iš savo šeimos abejotinas vertybes, konfliktų sprendimo modelius, netinkamus bendravimo įpročius. *Tad rūpestis savo piliečių genofondo kokybe – aktualus uždavinys.*
- Mūsų visuomenėje, jaunimo tarpe požiūris į naujos gyvybės pradėjimą neretai yra neatsakingas, o nepilnametės vis dažniau sprendžia nėštumo problemas...
- Jaunimo tarpe vyraujančiu požiūriu į meilės jausmą tapo nuomonė, kad meilė – tai seksas, platoniški jausmai – nesubrendėlių požymis, o nekaltybė – su „kietu“ jaunuoliu/jaunuole nesuderinamas junginys.

Minėtos socialinės situacijos ypatumai akivaizdžiai liudija, jog dažnas vyresniųjų klasių mokinys *nesuvokia ar tiesiog nesusimąsto apie savo ateities šeimos kūrimą*, t.y. kokia turi būti tikra moteris- būsima motina, vyras - būsimas tėvas, kokias vertybes savyje turėtų puoselėti darnią šeimą galintys sukurti jaunuoliai, kokia yra nėštumo prasmė ir pastarojo laikotarpio galimybės, kaip turi būti auklėjami vaikai ir t.t. Tačiau šiandienos mokinys savo teisių žinojimu ženkliai atsilieka nuo asmeninių pareigų įsisąmoninimo, ir ypač valeologijos srityje, kai kiekvieno žmogaus pareiga – pačiam rūpintis savo sveikata.

Vykdyti tokio pobūdžio švietimą tėvai dažnai neturi laiko ir reikiamų žinių, mokyklose šviečiamosios programos vykdomos fragmentiškai, tad klasės auklėtojas, vienintelis ugdytojas, kasdien bendraujantis su savo mokiniais ir gerai žinantis kiekvieno jų asmenines problemas, rūpesčius ir kasdienybę, gali juos auklėti, padėti rasti atsakymus į rūpimus klausimus. Juolab, kad *Žmogaus, įsisąmoninusio bendražmogiškąsias, pilietines, tautines ir krikščioniškąsias vertybes*, ugdymas ir tokio Žmogaus asmenybės puoselėjimas yra *esminė švietimo reformos misija*, akivaizdžiai akcentuojama pirmuose (!) strateginių dokumentų (LR Švietimo įstatymas, Švietimo koncepcija, Bendrosios programos...) puslapiuose.

Tačiau žmogaus auklėjimas – labai sudėtingas procesas. Vykdomas įprastai, tiesmukai jis dažnai pavirsta moralizavimu ir iššaukia atvirkštinę auklėtinio reakciją. Tad klasės auklėtojas, pasitelkęs inovatyvius metodus gali ugdyti asmenį, *kuris išpažįsta* (bet ne deklaruoja!) *tikrąsias žmogiškąsias vertybes, grindžia jomis savo asmeninį gyvenimą, žino ir kelia tinkamus ateities tikslus ir juos realizuoja*.

Todėl seminario Programa skiriama *klasės auklėtojo profesinės kompetencijos tobulinimui*:

- orientuojant jo veiklą bendrojo lavinimo mokyklos mokinių asmenybės vertybinėms orientacijoms puoselėti;
- sąmoningai tėvystei ir motinystei propaguoti ir jos svarbai įsisąmoninti;
- grindžiant šį procesą pozityviosios socializacijos nuostatomis, t.y. Grožio, Gėrio ir auklėtinio stipriųjų teigiamų asmenybės savybių sąveika, kuri modeliuojama inovatyvių – Asmeninės prasmės (APM, A.Piličiauskas) ir Emocinio imitavimo (EIM, L.Navickienė) metodų pagalba.

Manytume, kad tokia siekiamybė (esant panašaus pobūdžio literatūros stygiui, stiprėjant smurto proveržiui ugdymo institucijose ir visuomenėje bei didėjant mokyklinio amžiaus nėsčiųjų skaičiui) yra akivaizdžiai *aktuali*.

Seminario programos tikslas – tobulinti mokytojų (ypač – klasės auklėtojų) profesinę kompetenciją, akcentuojant jų gebėjimą puoselėti ir propaguoti sąmoningą motinystę ir tėvystę, drauge diegiant mokinių pilietines, demokratines, tautines ir krikščioniškąsias vertybes.

4. Vaikų (7-10 metų) muzikinis ugdomasis sveikatinimas taikant inovatyvius metodus

Programa skiriama muzikos mokytojo profesinei kompetencijai *neformalaus muzikinio ugdymo*, konkrečiai – ugdomojo sveikatinimo srityje plėtoti. Jos **aktualumą** liudija ta, kad sveikatos apsaugos statistikos duomenimis, Lietuvoje dramatiškai padaugėjo vaikų, sergančių psichikos, nervų ligomis bei turinčių elgesio sutrikimų. Tokią situaciją lemia daugelis faktorių: perkrautos bendrojo lavinimo programos, įtampa, kasdien patiriamas stresas, bendraamžių smurtas, kvaišalų vartojimas ir kt. Tad aktualu ieškoti efektyvių preventinių priemonių ugdytinių sveikatai gerinti neformalaus ugdymo erdvėje. Atitinkamai parengtas muzikos mokytojas, t.y. išplėtojęs savo profesinę kompetenciją galėtų *optimizuoti ugdytinių psichinę ir dvasinę savijautą, sumažinti stresą, vidinę įtampą, padėti jiems atsipalai-*

duoti. Nesudėtinga meninė veikla, sudaranti sąlygas emociškai pakiliai ir nesudėtingai meninei veiklai bendrų interesų grupėje, taip pat inovatyvūs Asmeninės prasmės bei Emocinio imitavimo metodai gali deramai išplėtoti muzikos mokytojo profesinę kompetenciją, leidžiančią *harmonizuoti ugdytinių dvasinį pasaulį, mąstymą, vidinius išgyvenimus, pagrindinį dėmesį teikiant dešiniojo smegenų pusrutulio, atsakingo už teigiamas menines, estetiškas emocijas, veiklai skatinti*. Todėl aktualu turtinti atitinkamus mokytojo profesinės kompetencijos segmentus: aiškintis muzikinio ugdymo sveikatinimo proceso teorines ir metodines prielaidas, žinoti inovatyvius metodus, sudarančius sąlygas sveikatininti vaikus be vaistų.

Seminaro programos tikslas – suteikti muzikos mokytojui papildomą kvalifikacinę kompetenciją, sudarančią galimybes jam realizuoti vaikų muzikinį ugdomąjį sveikatinimą (VMUS), įgyvendinant psichologinius, meninius bei komunikacinius tikslus.

Seminaro vedimo vieta – verslo, sveikatingumo ir pramogų centras “Trasalis”, SPA padalinys, Gedinimo 26, Trakai.

5. Klasės auklėtojas – švietimo reformos sąžinė, protas ir dvasia

Kaip žinia, dažno mokinio asmenybės struktūroje *piliečio pareigų įsisąmoninimas* ženkliai atsilieka nuo *teisių* žinojimo, o tai sudaro prielaidas neatsakingo elgesio recidyvams tarpti... Tokia, pagrįstą nerimą kelianti socialinė padėtis verčia ieškoti egzistuojančios moralinės krizės priežasčių. Aktualus tampa ir *naujo Žmogaus, įsisąmoninusio* bendražmogiškąsias, pilietines, tautines ir krikščioniškąsias *vertybes*, ugdymas. Būtent tokio Žmogaus asmenybės puoselėjimas – *esminė švietimo reformos misija*. Tačiau akivaizdu ir tai, kad šios misijos mūsų dienų Mokykla nepajėgia įgyvendinti (ką liudija ir socialinė įtampa, tvyranti dažnoje ugdymo institucijos bendruomenėje ir šalyje...). Kokia išeitis?

Galima tvirtai teigti, kad *naujo Žmogaus auklėjimas* – kaip esminė švietimo reformos siekiamybė!- įmanomas tik tuo atveju, kai šią misiją suvoks bei įsisąmonins *klasės auklėtojas*, ir kai jis, mokyklos administracijai padedant, šiam ypatingai svarbiam darbui mobilizuos visus kolegas, ugdančius jo auklėjamos klasės mokinius. Beje, tokiai vizijai alternatyvos nėra. Juk negali, pavyzdžiui, vienas asmuo, kaip šiuo metu siūloma, auklėti kelių klasių bendruomenę. Negali todėl, kadangi neįmanoma individualiai skleisti dvasinę šilumą, tarkim, kuopai (150–200) mokinių, kurių vieną nelaimėje reikia paguosti ir nuraminti, ant-rą – padrąsinti ir suteikti viltį, ištikus pirmosios meilės krizei, trečiam – iš viso reikia kompensuoti tai, ko nepadarė jo asocialus tėvas ar motina... Taigi, kuopai galima tik *vadovauti* (organizuoti išvykas ar diskotekas, rinkti pinigus ar platinti bilietus...), bet neįmanoma *tikslingai auklėti* jos asmenybių. Tuo ir galėtų esmingai skirtis *klasės auklėtojo* ir *klasės vadovo funkcijos*. Būtent tik tą auklėtoją, kuris prisiima šią svarbiausią humanistinę misiją, galima vadinti *švietimo reformos sąžine, protu ir dvasia*. Būtent tik jis sunkiais atvejais pasitelkdamas mokyklos administraciją, socialinį pedagogą ir psichologą, gali išmintingai derinti nuoširdžią meilę vaikui su reiklumu jam (be kita ko, išnaudojant Vaiko minimalios ir vidutinės atsakomybės įstatymo teikiamas galimybes...). Būtent tik toks Auklėtojas gali ugdyti asmenį, *išpažįstantį* (bet ne deklaruojančią!) *tikrąsias žmogiškąsias vertybes, pagal jas modeliuojančią savo asmeninį gyvenimą ir jas multiplikuojančią*.

Todėl seminaro Programa skiriama *klasės auklėtojo profesinės kompetencijos tobulinimui*:

- orientuojant jo veiklą bendrojo lavinimo mokyklos mokinių asmenybės vertybinių orientacijų puoselėjimui;

- grindžiant šį procesą pozityviosios socializacijos nuostatomis, t.y. Grožio, Gėrio ir auklėtinio stipriųjų teigiamų asmenybės savybių sąveika, kuri modeliuojama inovatyvių metodų pagalba;
- įtraukiant į vaiko asmenybės puoselėjimą jo tėvus – svarbiausius ugdomojo proceso partnerius.

Manytume, kad tokia siekiamybė (esant panašaus pobūdžio literatūros stygiui ir stiprėjant smurto proveržiui ugdymo institucijose ir visuomenėje) yra akivaizdžiai *aktuali*.

6. Mokyklos vadovas - švietimo reformos garantas

Kaip žinia, situacija ugdymo institucijose (beje, ir šalyje) tapo akivaizdžiai pavojinga ir sunkiai kontroliuojama: kasmet nusizudo maždaug dvi moksleivių klasės; mokyklose auga nusikaltimai (mokiniai „netyčia“ padega mokytojo drabužius, išdaužo jam dantis, įvairiausiais būdais tyčiojasi iš pedagogo ir jį provokuoja, o šias psichologinio smurto scenas slapta filmuoja ir talpina interneto svetainėse...); plinta narkotikai; nepilnametės motinos gelbsti vaikų gimstamumo mažėjimą; ir t.t.

Antra vertus, ši socialinės įtampos didėjimo tendencija sunkiai suvokiama švietimo reformos dokumentų (Konceptija, Bendrosios programos ir kt.) kontekste,- juk mokinių *dvasingumo, žmogiškųjų vertybių puoselėjimas*, kaip žinia, visada akcentuojamas pirmuose (!) jų puslapiuose. Kitais žodžiais, galima teigti, kad minėtų ir kitų vertybių diegimas yra *svarbiausia Mokyklos ir esminė švietimo reformos misija*.

Išvada: turime akivaizdų „pedagoginių žirklių“ pavyzdį, kai realybė, (t.y. socialinė įtampa mokyklose bei šalyje) kertasi su siekiamybe, (t.y. Mokyklos socialine misija). Pripažinus tokį faktą, reikia sutikti, kad ši išvada *menkina Mokyklos autoritetą ir jos socialinį vaidmenį*. Menkina todėl, kadangi leidžia teikti bent vieną – o gal ir abu!- kaltinimus:

- 1) *strateginė švietimo kaitos siekiamybė puoselėti žmogiškąsias vertybes, pilietiškumą ir tautiškumą yra paprasčiausia deklaratyvumo iliustracija*, t.y. Mokykla nevykdo jai deleguojamų socialinių funkcijų;
- 2) *mokytojų profesinė kompetencija yra neadekvati visuomenės sėkmingos raidos poreikiams*, t.y. jie nesugeba bendrauti su šiuolaikiniu vaiku, paaugliu, jaunuoliu,- neatsižvelgia į jų savitus interesus arba nesugeba jų deramai koreguoti.

Suprantama, galima pateikti argumentų, švelninančių, t.y. pateisinančių Mokyklos nesėkmingo ugdymo pasekmes – jos profesinį broką. Pavyzdžiui:

- 1) žymūs politikai, mokslininkai, visuomenės veikėjai aktyviai ragina šalies piliečius kurti žinių, informacinę visuomenę, „pamiršdami“ akcentuoti dvasinių vertybių reikšmę“ sėkmingam asmenybės ir visos tautos vystymuisi;
- 2) universitetinė pedagogika kol kas negali pateikti adekvačių *praktinių* rekomendacijų ir mokslinių išvadų auklėjamajam mokyklos potencialui didinti; ir kt.

Tačiau, net ir žinant šiuos bei kitus „švelninančius“ argumentus, šiandieninei Mokyklai (jeigu ji dar yra pilietinė, tautinė ir humanistinė), kur kas svarbiau analizuoti ne *išorines* (= „kalti visi kiti, tik ne aš“), o *vidines priežastis* (= „jeigu ne aš, tai kas kitas?“), lemiančias Mokyklos profesinio broko produkavimą. Paminėsiu tik porą:

- dorinis mokinių ugdymas daugeliu atvejų yra scientifikuotas, t.y. orientuotas žinių, bet ne dvasinių vertybių puoselėjimui, atitinkamų įsitikinimų interiorizacijai;
- pasitaikantys autoritarinis, kaip ir liberalusis vadovavimo (mokyklai, klasei etc.) stiliai neatitinka šių dienų sociokultūrinės erdvės ypatumų, todėl tik didina psichologinę bei socialinę įtampą mokykloje; ir kt.

Tokioje situacijoje *mokyklos vadovo(ų) asmenybė*, jo(ų) vertybinės orientacijos yra veiksmingiausias sektinas pavyzdys visai institucijos bendruomenei. Todėl, *siekiant efektyvinti mokinių sąmonėje žmogiškųjų vertybių puoselėjimą, tikslinga suteikti mokyklų vadovams atitinkamą inovatyvią vadybinę, pedagoginę-psichologinę ir metodinę-praktinę pagalbą renovuojant jų profesinę kompetenciją*. Būtent todėl Seminaro programa siekia sudaryti Mokyklos vadovui galimybę optimizuoti:

- mokyklos bendruomenėje vyraujančią psichologinę atmosferą;
- mokytojų vedamų pamokų ugdomąją (ypač – auklėjamąją) funkciją;
- efektyvinti Mokyklos ir Šeimos sąveiką – ugdomąją partnerystę vardan vaiko.

7. Alternatyvi ankstyvoji prevencija narkomanijai, kvaišalams ir smurtui stabdyti

Pažymėtina, kad Vyriausybė (jos galimybių ribose) skiria dėmesio *narkomanijos, kvaišalų ir smurto stabdymui, blogio recidyvų šalinimui*. Pavyzdžiui, parengtas atitinkamas *dokumentų* paketas, tiesiogiai ar tarpiniu būdu susijęs su narkomanijos problema: Alkoholio kontrolės, Narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės, Narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) kontrolės, LR tabako kontrolės, LR psichikos sveikatos priežiūros, Narkologinės priežiūros, Nacionalinė narkomanijos prevencijos ir narkotikų kontrolės strategija, Nacionalinė narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos programa... Rengiamos ir finansuojamos *specialios programos, projektai, seminarai*: Jungtinių tautų projektas „Ugdymo medžiagos rengimas narkotikų prevencijai mokyklose, ir su tuo susijęs mokymas Baltijos šalyse“, „Narkotikų ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos programa“, „Narkotikų vartojimo prevencija ugdymo institucijose“; „Alkoholio vartojimo prevencija mokykloje“, „Rūkymo prevencija mokykloje“, „Ankstyvoji intervencija: pagalbos paaugliams, vartojantiems alkoholį ir kitus narkotikus galimybės“...

Tai tik nedidelė dalis jau įgyvendintų, įgyvendinamų ar rengiamų įgyvendinti veiklos priemonių, orientuotų narkotikų prevencijai plėtoti ir narkomanijai šalyje pažaboti. Tačiau žvelgiant į įgyvendinamų konkrečių programų ir projektų turinį akivaizdus prioritetas – dėmesys teorinėms žinioms, o ne inovatyvių metodų, skirtų situacijai keisti, įsisavinimui. Pavyzdžiui, projekto „Narkotikų vartojimo prevencija ugdymo institucijose“ išangoje teigiama, kad „pedagogai turi mažai žinių, mokėjimų ir įgūdžių *kalbėtis su vaikais apie narkotikus*, jų vartojimo priežastis, pasekmes, ne visai teisingai supranta pirminės prevencijos esmę, nepakankamai susipažinę su vykdomomis valstybinėmis programomis, aktyvių mokymo metodų taikymo modeliais, vartojamais prevencinėje veikloje. Jų veikla yra vienpusiška ir siaura.“

Tačiau trumpam sutikime, kad įgyvendinant atitinkamus narkomanijos stabdymo ir jų vartojimo prevencijos uždavinius mokytojui pavyko pasiekti pageidaujamus rezultatus (išaugo atitinkama jo kompetencija, akivaizdus anti narkomaninio ugdymo efektyvumas ir kt.). Kol kas neskubėjime džiaugtis. Dabar pabūkime ugdytojo vietoje: skyręs nemažai intelektualių ir laiko išteklių deramai kompetencijai įgyti, jis taip pat supranta akivaizdžią būtinybę rūpintis *rūkymo, alkoholio, savižudybių, priekabiavimo, prievartos, psichologinio ir fizinio smurto, lytinio švietimo, kovos su korupcija, pilietiškumo, stop karui keliuose...ir kitų programų* įgyvendinimu, atitinkamų gebėjimų įgijimu. O juk dar mokytoją „persekioja“ permanentinė būtinybė nuolat domėtis jo *dėstomų dalykų metodikos naujovėmis...* Sutikime, jog mokytojo situacija pagrįstai primena bandymus aprėpti tai, kas neaprepiama. Iš čia kyla *įžvalga*: dažnas mokytojas, matydamas sunkiai aprėpiamas specialių žinių ir gebėjimų

erdves, nuleidžia rankas ir pasiduoda nekontroliuojamai įvykių tėkmei... Pasekmė? – Šalyje turime tai, ką šiuo metu turime...

Pastarosios įžvalgos naudai liudija ir tokie faktai: 2008 m. rugsėjo 16 d. Seime svarstant Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 2009-2016 metams programos projektą nevyriausybinė organizacija „Tėvai prieš narkotikus“ pareiškė, kad *narkomanijos prevencijos programos tik skatina narkomanijos plitimą* (ir todėl dokumento svarstymas tuomet buvo atidėtas)²³. O juk šios visuomeninės organizacijos narių gerais norais ir objektyvumu neturėtume abejoti: kam, jeigu ne tėvam, labiausiai turėtų rūpėti tiek prevencinio darbo, tiek narkotikų vartojimą stabdančių priemonių efektyvumas? Arba kitas pavyzdys: „Moksleiviai <...> patraukė per dantį kai kurias narkotikų prevencijos priemones, leisdami suprasti, kad sausi postringavimai apie narkotikų keliamą pavojų moksleiviams kelia tik nuobodulį“²⁴; ir kt.

Todėl seminaro Programa skiriama *mokytojo profesinės kompetencijos tobulinimui*:

- orientuojant jo veiklą bendrojo lavinimo mokyklos mokinių asmenybės vertybinių orientacijų puoselėjimui ir tuo būdu atliekant *ankstyvąją ne tik narkotikų vartojimo prevenciją, bet taip pat stabdant ir kitų blogio apraiškų plitimą*;
- grindžiant šį procesą *pozityviosios socializacijos* nuostatomis ir aktyvinant *jausmus*, t.y. Grožio, Gėrio ir auklėtinio stipriųjų teigiamų asmenybės savybių sąveika, kuri modeliuojama inovatyvių metodų pagalba;
- sprendžiant konfliktines situacijas ir įtraukiant į vaiko asmenybės puoselėjimą jo tėvus – svarbiausius ugdomojo proceso partnerius.

Manytume, kad tokia siekiamybė (esant panašaus pobūdžio literatūros stygiui ir stiprėjant smurto proveržiui ugdymo institucijose ir visuomenėje) yra akivaizdžiai *aktuali*.

8. Tėvai – ugdymo partneriai

Naujoji šalies Vyriausybė savo veiklos Programoje, kurią patvirtino Lietuvos Respublikos Seimas, planuoja 2009 m. įgyvendinti *„esmines permainas švietimo sistemoje“*. Minėtame dokumente (žr. 541 punktą) be kita ko nurodoma, jog numatytų tikslų bus siekiama vadovaujantis šiais principais: *„<...> mokinių ir jų tėvų aktyvus dalyvavimas ir atsakomybė; mokyklų bendruomenių savarankiškumas; <...>“*. Toliau šiame programiniame dokumente (578) teigiama: *„Sieksime, kad tėvai, pagrindiniai švietimo sistemos užsakovai, turėtų sprendimo teisę mokyklose. Mokyklos vadovas terminuotam laikotarpiui į pareigas bus atrenkamas konkurso būdu atsižvelgiant į vadybinio testo ir psichologinio tinkamumo testo rezultatus“*.

Akivaizdu, kad *taip* plėtojant demokratinius švietimo požymius gali rasti prielaidos Tėvams dar aktyviau įsitraukti į vykdomą ugdymo kaitos procesą. Pavyzdžiui, jie *rengia mokyklos viziją, strategiją, teikia ataskaitas steigėjui, vykdo mokytojų atestaciją*²⁵... Juolab, kad tai ne jokia fantazija, o sėkmingai išbandyta kai kurių Europos valstybių pedagoginė patirtis²⁶... Tačiau tuomet išryškėja *problema, susijusi su tėvų strateginio mąstymo ir vadybinio meistriškumo gebėjimais bei išryškinanti aktualią siekiamybę: iš esmės pakeisti dabartinį tėvų po-*

²³ Žr.: <http://www.valstietis.lt/content/view/comments/21733>

²⁴ Žr.: <http://www.ve.lt/?rub=1065924815&data=2003-11-24&id=1069605544>

²⁵ Tokiai švietimo pertvarkos perspektyvai orientuoja ir ši Vyriausybės siekiamybė: „588. Mokyklų tinklo optimizavimą vykdysime atsižvelgdami į ugdymo kokybės užtikrinimą, bendruomenės ir regiono interesus, derindami su regiono plėtros koncepcija“.

²⁶ Žr.: Aktualija // PAPA-34 // www.piliciauskas.info

žiūrį į vykdomą švietimo reformą ir jų vaidmenį įgyvendinant jos strateginius tikslus bei uždavinius.

Apibendrinant galima teigti: viena ryškiausių šių dienų švietimo kaitos aktualijų – optimizuoti tėvų sąmoningumą jiems suvokiant šeimos misiją auklėjant vaikus – atsakingus visuomenės piliečius. Kitais žodžiais, būtina keisti ligšiolinį jų vaidmenį (pavyzdžiui, „Tėvai – mokyklos prokurorai ir teisėjai“), priartinant jį prie dabartinių naujosios Vyriausybės ketinimų: „Tėvai – ugdymo partneriai, strategai, mokyklos advokatai...“

Programos tikslas – optimizuoti Tėvų sąmoningumą, leidžiantį įgyvendinti jiems deleguojamus demokratinės valstybės strateginius švietimo siekius.

9. AŠ: buvau, esu, būsiu

Pamokoje (7–12 klasių mokiniams) taikant pozityvios socializacijos ir pedagoginio dvasingumo principus parodoma gyvenimo tikslo bei prasmės svarba jaunuolio ir suaugusiojo žmogaus laimingos būties siekimui ir įgyvendinimui. Ugdytiniai orientuojami asmens vertybių moralinei diagnostikai („Pažink save“) ir jų modeliavimui.

Atgal